

DET TEOLOGISKE
MENIGHETSFAKULTET

«Det finnes en del av deg som ikke bare er mørk. Vi hjelper deg med å finne den»

Kirkens SOS – En bidragsyter til å oppfylle kirkens diakonale oppdrag.

Ingard Hollevik Tangvik

Veileder

Førsteamanuensis Tormod Kleiven

Masteroppgaven er gjennomført som ledd i utdanningen ved

Det teologiske Menighetsfakultet og er godkjent som del av denne utdanningen

Det teologiske menighetsfakultet, 2014, vår

AVH501: Masteravhandling (30 ECTS)

Studieprogram: Master i Diakoni

Forord

Endelig er jeg kommet i mål, avhandlingen markerer avslutningen på diakonstudiet og på syv års høyere utdanning. Avhandlingen har et tema jeg har vært opptatt av og blitt mer bevisst på gjennom studiet; hvordan kan det kristne fellesskap bringes ut til de som normalt sett ikke ville oppsøkt kirken og hvordan drive diakoni i samfunnet? Når jeg avsluttet min bachelorutdanning som sosionom, visste jeg at jeg først ønsket å jobbe noen år før jeg tok til med en meningsfull masterutdanning, og ønsket om å kunne kombinere det sosialfaglige og det teologiske i min arbeidshverdag ledet meg inn på studiet. I likhet med sosionomutdanningen, har dette vært reise hvor jeg har utviklet meg, faglig og personlig.

Det er noen jeg ønsker å takke ved navn som har hatt en signifikant betydning under denne arbeidsfasen. Jeg vil rette takk til Per Morten Clausen, daglig leder ved Kirkens SOS i Oslo, for tid, samtale og innspill i prosessen. Harald Mella, daglig leder ved Kirkens SOS i Borg og Sveinung Tennfjord, virksomhetsleder i Kirkens SOS i Trøndelag for inspirerende samtale på telefon og e-post. Takk til Janne M. Sukka, generalsekretær ved Kirkens SOS i Norge, for applaus og inspirasjon. Takk for hennes tilgjengelighet, for at jeg alltid kunne ta kontakt med hva enn det måtte være, for samtaler med henne og de øvrige ansatte ved kontoret, for velvilje og tid som de brukte for å finne dokumenter jeg kunne bruke i mitt arbeid. Alle har bidratt til refleksjoner rundt det diakonale perspektivet og gitt et innblikk for de ulike tankene som finnes i organisasjonen.

Takk til Lene Hopland Bergset som har lest korrektur, og gitt gode språktips. Arbeidet som ble lagt ned, har vært av stor betydning.

Takk til veileder Tormod Kleiven. For god veiledning, gode råd og tips, som alltid svarte på spørsmål og hjalp til med å løfte blikket når jeg sto fast og trengte hjelp til å finne troen og retningen på mitt eget arbeid.

Takk til Pappa, som stadig spør med genuin interesse for hvordan arbeidet går. Hans stolthet har vært av den største motivasjon.

Takk også til Margrete for tålmodighet, stolthet, motivasjon og gode ting til mage og hode.

Oslo, 15. Mai 2014

Innholdsfortegnelse

DEL I INNLEDNING	4
1.0 PRESENTASJON AV TEMA	4
1.1 MOTIVASJON	5
1.2 PROBLEMSTILLING OG PRESISERINGER	6
1.3 MATERIALE OG AVGRENSNINGER.....	7
1.3.1 Begrepsavklaring	9
1.4 AVHANDLINGENS OPPBYGGING OG DESIGN.....	9
2.0 KIRKENS SOS – EN PRESENTASJON	10
2.1 KIRKENS SOS HISTORIE	10
2.2 EIERSKAP	12
2.3 NÅTID	12
3.0 METODE.....	13
3.1 VURDERING AV METODE	13
3.2 UTVALGET OG FREMGANGSMÅTE.....	15
DEL II TEORI.....	16
4.0 DIAKONAL OG TEOLOGISK TEORI	16
4.1 DIAKONI – DEFINISJON OG FORANKRING	16
4.1.1 En sekularisert diakoni?.....	18
4.1.2 Teologisk syn på fellesskapet.....	18
4.2 DEN ALLMENNE DIAKONIEN	19
4.2.1 Kausaldiakoni.....	19
4.2.2 Diakoni i endring.....	20
4.3 ET OPPDRAG – ULIKE FORMER	21
4.3.1 Trosbasert virksomhet	21
4.3.2 Nærhet gjennom avstand – et paradoks	22
4.4 DIAKONI OG SJELESORG	22
4.4.1 Diakoni – Kirkens omsorgstjeneste.....	24
4.4.2 Diakoni – rettferd som bryr seg	25
DEL III ANALYSE	26
5.0 MATERIALEPRESENTASJON FRA KIRKENS SOS	26
5.1 DIAKONAL OG TEOLOGISK BEGRUNNELSE.....	26
5.1.1 Visjonen	26
5.1.2 Knyttet til Den norske kirke.....	27
5.1.3 Tjenestens særpreg.....	27
5.1.4 De kirkelige tjenestene	28
5.1.5 Virksomheten.....	28
5.2 KIRKENS SOS UTFORDRING.....	29
5.2.1 Tjenestens begrensninger.....	29
5.2.2 Den diakonale ivaretagelsen	29
5.3 MEDARBEIDEREN	30
5.3.1 Kriteriene	30
5.3.2 De kirkelige tjenestene	31
5.3.3 Et tilbud – flere tiltak	32

5.4	KONFIDENT & SAMTALEN.....	33
5.4.1	<i>Konfidenten i fokus</i>	33
5.4.2	<i>SOS – Samtalen</i>	33
5.5	OPPSUMMERING – I LYS AV FORSKNINGSSPØRSMÅLENE	34
6.0	MATERIALPRESENTASJON FRA KIRKENS BYMISJON	36
6.1	DIAKONAL OG TEOLOGISK BEGRUNNELSE.....	36
6.1.1	<i>Visjonen</i>	36
6.1.2	<i>Gjenkjennelig kirkelig identitet</i>	36
6.1.3	<i>Liturgiske uttrykk</i>	37
6.2	OPPSUMMERING – I LYS AV FORSKNINGSSPØRSMÅLENE	38
7.0	MATERIALPRESENTASJON KIRKENS SOS I BORG OG TRØNDELAG.....	39
7.1	DIAKONAL OG TEOLOGISK BEGRUNNELSE.....	39
7.1.1	<i>Eierskap og utvikling</i>	39
7.1.2	<i>Den kirkelige og diakonale tilknytningen</i>	40
7.2	KIRKENS SOS UTFORDRING.....	41
7.2.1	<i>Kontinuitetsbærere</i>	41
7.2.2	<i>Utvanning av diakonien</i>	43
7.3	MEDARBEIDEREN	43
7.3.1	<i>Tjenesten som ivaretar</i>	43
7.4	KONFIDENTEN & SAMTALEN	44
7.5	OPPSUMMERING – I LYS AV FORSKNINGSSPØRSMÅLENE	44
DEL IV	DRØFTING.....	45
8.0	HVORDAN FORSTÅR KIRKENS SOS SEG SELV SOM DIAKONAL BEVEGELSE?.....	45
8.1.	SELVFORSTÅElsen	46
9.0	HVORDAN KAN KIRKENS SOS FORSTÅS SOM EN DEL AV DEN NORSKE KIRKES DIAKONI?	48
9.1	DIAKONI – KIRKENS OMSORGSTJENESTE.....	48
9.2	FORANKRINGEN	49
9.3	KIRKENS SOS – HVEM ER DE ANSVARLIGE OVENFOR?	50
10.0	HVORDAN KAN KIRKENS SOS FORSTÅS SOM EN DIAKONAL BEVEGELSE?	52
10.1	KIRKELIG, ALLMENN ELLER SEKULARISERT DIAKONIFORSTÅELSE?	52
10.2	EN IKKETROENDE DIAKONIUTØVELSE	55
10.3	HVORDAN KAN KIRKENS SOS FORSTÅS SOM ET TROSFELLESKAP?	57
10.4	SJELESORG ELLER SAMTALE.....	59
10.5	MØTET MED KONFIDENTEN	60
11.0	HVA GJØR DETTE MED DIAKONIEN?.....	62
12.0	AVSLUTTENDE REFLEKSJONER	65
12.1	VEIEN VIDERE.....	66
	LITTERATURLISTE.....	67
	VEDLEGG.....	72

DEL I Innledning

1.0 Presentasjon av tema

«Det finnes en del av deg som ikke bare er mørk. Vi hjelper deg med å finne den» (Kirkens SOS i Norge, 2014a). Sitatet, som er brukt som avhandlingens hovedtittel, er hentet fra en informasjonsfilm på Kirkens SOSs nettsider. For mennesker i krise kan det være gode nyheter at det er noen som kan hjelpe til med å finne lyspunktene i livet. Kirken er kallet til å gi denne hjelpen, og i sin beste form finnes det kanskje få andre steder som gir dette til det hele mennesket, som kirken. Denne avhandlingen dreier seg om Kirkens SOS som tar dette diakonale kallet på alvor og har som sitt diakonale oppdrag å finne dette lyspunktet i menneskets mørke.

Avhandlingsarbeidet har tre interessedimensjoner. Den første er at avhandlingen er av personlig interesse. Kirkens SOS, heretter KSOS, er kjent for mange og navnet i seg selv sier noe om hvem de er, hvem de tilhører og hvem de er til for. Når man hører om en kirkelig krisetelefontjeneste som jobber målrettet for å forebygge selvmord og ensomhet, skaper dette nysgjerrighet. For hvilken kirke er dette? Navnet Kirken skaper tillit, og dette er kirken som aldri stenger dørene. Det er en døgnåpen telefontjeneste for ensomme mennesker som vil bli å bli sett bak fasaden (Kirkens SOS i Norge, 2010). Uten å være medarbeider eller bruker av tjenesten selv, er det kanskje ikke så lett å svare på hvem de er.

Undertittelen på avhandlingen er; *Kirkens SOS – En bidragsyter til å oppfylle kirkens diakonale oppdrag*. Et annet spørsmål melder seg umiddelbart; ettersom de sier selv at de er en del av Den norske kirkes, heretter DNK, diakonale oppdrag, hvordan ser de selv på sin diakonale identitet og utfordrer KSOS måten å tenke diakonalt arbeid på? Avhandlingens andre interessedimensjon er faglig interesse. Denne avhandlingen er skrevet innenfor fagdisiplinen diakoni, og vil se på KSOS og dens diakonale profil, egenforståelse og hvordan de plasserer seg selv innenfor DNKs diakonale oppdrag. Dette sees på i lys av diakonivitenskap og Plan for Diakoni som er et faglig veilednings og inspirasjonsdokument. Diakonien og diakonalt arbeid er mangfoldig, og jeg lurer på hvordan KSOS er en del av det diakonale oppdraget til DNK. På hvilken måte sikrer KSOS et inkluderende fellesskap, vern om skaperverket, kamp for rettferdighet, og hvordan uttrykkes dette gjennom nestekjærlighet?

Hva er det som driver frivillige medarbeider til å bruke av sin fritid til å høre på mennesker i krise? KSOS er en diakonal tjeneste, og definerer seg selv som en del av DNK og har DNKs tro og bekjennelse som fundament for sitt oppdrag. Diakonien har vært og er i endring, noe den må gjøre for å være relevant for dagens mennesker og for at kirken skal evne og ta det diakonale ansvaret på alvor etter som samfunnet endre seg. Diakonien skal alltid være nært mennesket i deres hverdag, derfor kan diakonien, lik nøden, ta mange ansikt. I Jesu beretning om den store dommen i Matt, 25 ser vi at nøden kan være så mangt og mennesker har ulike behov. Her stiller KSOS seg i spissen for å møte nødens skiftende ansikter. Det som vil være relevant i denne sammenheng er å se på KSOSs teologiske, diakonale og samfunnsforståelse og plassering.

Den tredje interessedimensjonen, som også er faglig interessant og som vil være hovedfokuset videre, er at dette også vil være interessant for KSOS, DNK og diakonien. Interessant på den måten at KSOS blir sett på med friske øyne når det kommer til deres diakonale selvforståelse. KSOS jobber stadig med å utforme sin diakonale identitet og profil, både for dem selv, innringere, for kirken og dens diakonale fremtid. I samtaler med generalsekretæren i KSOS i Norge, Janne Sukka, forstod jeg at det ville bli en aktuell avhandling da de parallelt med at jeg jobbet med min avhandling, jobber med sin diakonale egenart og profil, hvordan den skal se ut og hva den er. Slik det vil fremkomme, er det ikke avklart hva forholdet mellom DNK og KSOS skal være. Det er også uenigheter innad i KSOS om hva og hvordan den diakonale profilen skal se ut, forstås og inneholde. Mitt bidrag er at jeg gjennom denne avhandlingen kommer med en mulig løsning og svar på dette.

1.1 Motivasjon

Etter noen år ute i arbeidslivet begynte jeg høsten 2012 på masterstudiet i diakoni ved Det Teologiske Menighetsfakultet. Jeg visste at det ved slutten av dette løpet, lå en avhandling som ventet på å bli skrevet. Jeg viste ikke helt hvordan jeg skulle gjøre det, men hadde bestemt meg for at min avhandling skulle omhandle det å være diakonal arbeider utenfor kirkens tradisjonelle vegger.

Etter runder med meg selv og veileder falt jeg ned på ønsket om å se på KSOS som en diakonal bevegelse. Desember 2012 ble jeg kontaktet av Lene H. Bergset, rådgiver i KSOS i

Norge, som utfordret meg til å være en del av kampanjen *Del en Venn*. Kampanjen var KSOSs adventskalender det året og bak hver av lukene, stod kjente og ukjente mennesker frem og delte sin venn som var gode samtalepartnere. Formålet var å promotere det arbeidet de driver og rekruttere nye medarbeidere. Her startet min vei inn i KSOS. 8. desember delte jeg min gode venn *Sigurd* (Kirkens SOS i Norge, 2013c).

For å få best mulig inngang til KSOS, ønsket jeg å stå på to bein. Et ben utenfor, og et ben innenfor sammenslutningen, i den forstand å få en kompetanse og erfaring i å være en del av KSOS. Derfor fulgte jeg høsten 2013 innføringskurset for nye medarbeidere i KSOS. Inntakskurset har en varighet på 40 timer. Her må medarbeideren sette av tid for å lære seg det nødvendige før en kan ta til i tjenesten. Det er noen innholdsrike uker hvor medarbeideren lærer om alt fra selvmordssamtaler til det å møte det troende medmenneske. Så kommer første prøvevakt som blir veiledet av en erfaren fadder. Min fadder var en varm og lun mann som hadde jobbet lenge i tjenesten, og jeg skjønnte at jeg var i gode hender. Fadderens svarte på de første telefonene, mens jeg fra observatørstolen hørte den ene delen av samtalen. Så ble det min tur. Fadderen tok plass i observatørstolen og jeg i telefonstolen. Telefonen ringte, min første telefon som *Kirkens SOS*. I andre enden satt en innringer, og det første og eneste som ble sagt var; "*Hei, jeg kommer til å ta livet mitt i natt, jeg ringer for å ta farvel*" Selv om selvmordsforebygging som et diakonalt oppdrag blir grundig gjennomgått på kurset, tror jeg at mange kjenner på det samme som meg, og lurer på hvordan det er mulig å forstå og hjelpe innringer og respondere på en adekvat måte i møte med deres livskriser. Å kunne forstå og lære mer om dette motiverte meg til å se på den diakonale siden ved KSOS.

1.2 Problemstilling og presiseringer

I løpet av studiet har jeg gjennomført menighets- og institusjonspraksis hvor sjelesorg og samtaler med mennesker i eksistensielle kriser har vært sentralt. Kriser rammer mennesker gjennom hele livet, ingen er skånet fra dette. Noen kriser er selvpåførte, mens andre kommer plutselig. For de menneskene jeg møtte var det grunnleggende viktig at det var noen der som kunne lytte til dem når krisen rammet. Noen som hadde tid og lyst til å være et medmenneske, som så forbi alt det ytre og bare fokuserte på subjektet. Disse møtene gav meg en dypere og sterkere forståelse om hva det å være diakonal innebærer og hvilke forpliktelser og privilegier det er knyttet til å være et diakonalt tilstedeværende medmenneske. Gjennom praksis og

innføringskurset har jeg ervervet meg mye nyttig erfaring som jeg kan ta med meg inn i mitt fremtidige virke som diakon.

Som vi skal komme tilbake til, er KSOS en diakonal krisetelefontjeneste med særlig vekt på selvmords og ensomhetsforebygging. I møte med dette, kan jeg ikke la være å undre meg over hvordan en krisetelefontjeneste med dette fokus kan være diakoni? For de sier nettopp det, når de sier de er forvaltere av DNKs diakonale oppdrag. Særlig når de legger stor vekt på frivillighet og at de ikke krever profesjonelle medarbeidere. Kan dette bli, eller er det, en integrert del av det diakonale arbeidet og oppdraget DNK har? Videre, når det er en diakonal tjeneste, og de likevel ikke stiller krav til medarbeideren om trostilhørighet, hva er det da som sikrer og bevarer den diakonale profilen og kirkelige tilhørigheten foruten navnet *Kirkens SOS*? Er det da lederskapet for de enkelte sentrene og sammenslutningen som prester eller har annen teologiske utdanning som sikrer denne?

Med de spørsmålene som bakteppe ble problemstillingen; ***Hvordan kan Kirkens SOS forstås som en diakonal bevegelse?*** I tillegg har jeg nyttet meg av forskningsspørsmålene; *Hvordan forstår Kirkens SOS seg selv som diakonal bevegelse?* og *Hvordan kan Kirkens SOS forstås som en del av Den norske Kirkes diakoni?*

1.3 Materiale og Avgrensninger

Materialet i avhandlingen som blir analysert er dokumenter fra KSOS. Det har vært noe utfordrende å finne relevante dokumenter, da publikasjonsmengden er noe liten. Av de dokumenter som er valgt, har utvalgskriteriene vært dokumenter som kan direkte eller indirekte relateres til diakoni. Her er det ikke gjort noen begrensinger for å sikre at jeg får tak i hva diskursen rundt den diakonale forståelsen er og har vært, og hvordan den kan se ut i fremtiden. Dokumentene som valgt er; *Å møte den andres tro*, fra innføringskurset perm. *Frivillighet i Kirkens SOS* – en spørreundersøkelse blant de frivillige, *Vedtekter for Kirkens SOS i Norge*, *Dokument Innenfra*, *Toårsrapport 2011 & 2012 for Kirkens SOS i Norge*, *Vedtekter for Kirkens SOS i Norge*, *Verdidokumentet*, *Virksomhetsstandard for Kirkens SOS i Norge* og *Se, favne, tåle – i møte med selvmordsnære mennesker*.

På grunn av at Kirkens Bymisjon, heretter Bymisjonen, er inne på eiersiden til enkelte lokale sentra i KSOS som hel- eller deleiere, vil det der det er nødvendig og nyttig for dybdeforståelsen av relevante tema, brukes dokumenter derifra. Dette sees opp imot teorier fra forfattere og forskning innenfor det diakonalvitenskaplige og teologiske disiplin. Dette er gjort for å se hvordan de tolker sin egen diakonale identitet ut ifra de overløpende tanker om hva diakoni er. I presentasjonen av KSOS vil det bli gitt en historisk fremstilling for å få en forståelse og kjennskap til utviklingen til KSOS og hva dette har av betydning for den diakonale egenarten.

Det materialet som blir gjenstand for analyse, som sees i sammenheng av faglitteratur ifra diakonivitenskapen blir rammebettinget av Plan for diakoni i DNK som er et faglig inspirasjonsdokument.

Under avhandlingsarbeidet hadde jeg kontakt med KSOS i Oslo, Borg og Trøndelag samt Landsekretariatet, via telefon, epost og personlige samtaler. E-post kontakten med Harald Mella i Borg og Sveinung Tennfjord i Trøndelag har resultert i et dokument som er en skriftliggjøring av kommentarene de kom med og vil bli en del av avhandlingen. De har begge gitt sin godkjenning til at det brukes i avhandlingen. Dette dokumentet har en annen status enn dokumentene som er grunnlaget for analysen. Det har ikke status som forskningsmaterialet da det ikke ble stilt noen forskningsspørsmål, og er av den grunn ikke kvalitativt likt dokumentene. De bærer preg av å være meningsytringer hvor vi samtalte rundt temaet. Samtalen hadde sitt utgangspunkt i min presentasjon av hva avhandlingen handlet om, hvor de delte sine tanker rundt dette. Derfor blir ikke dette en del av basisen, men vil være utfyllende og forklarende. Det vil få sin plass i drøftingen som en stemme hvor de sammen med forsker er med i diskusjonen med teori og empiri. Borg og Trøndelag representerer stemmene til hvordan de opplever dette og er mer appliserende og krydrende til min analyse. Vi har snakket sammen om dokumentene. Det vil altså være et trekantforhold mellom teori, empiri og meg.

Tjenestens paradoks er at medarbeideren selv ikke nødvendigvis er kristen eller har en religiøs overbevisning. Hva dette gjør med dem å være en del av den diakonale verden, vil det ikke fokuseres så mye på. Fokuset vil derimot ligge på hva dette gjør med det diakonale oppdraget. Det vil ikke bli gitt plass til å beskrive hvordan DNK forstår KSOS. Det blir gitt en historisk presentasjon av KSOS med særlig vekt på den diakonale profil og egenforståelse.

1.3.1 Begrepsavklaring

De som henvender seg til KSOS blir i sammenslutningen betegnet som innringer eller innskriver. Jeg har valgt å beskrive dem som Konfidenter. Faguttrykket er hentet fra sjelesorgfaget og er brukt for å beskrive den som kommer til samtale. Dette er et godt faguttrykk som også kan benyttes i KSOS sin kontekst, siden tjenestene de leverer har likhetstrekk med sjelesorgens fag og innhold.

Den norske kirke vil bli forkortet med *DNK*. Der intet annet er presisert, vil begrepet *kirken* bli brukt generelt, både i organisatorisk og teologisk forstand. Det brukes både med liten og stor forbokstav. Begrepet *virksomhet* og *organisasjon* har ulike betydninger i ulike kontekster. I denne avhandlingen vil disse begreper bli brukt som synonymer.

Krise kan defineres på følgende måte; «Kombinasjonen av (...) belastninger av de samtidige forekommende følelsesmessige og atferdsmessige reaksjoner sammenfattes ofte i betegnelsen *krise*. Krise innebærer med andre ord at personen i overført betydning er brakt ut av balanse på grunn av akutte livshendelser som forbigående overstiger mestringsnivåen» (Malt, Retterstøl, & Dahl, 2003, s. 372).

1.4 Avhandlingens oppbygging og design

Avhandlingen er delt opp i fire deler. DEL I, som dette kapittelet er en del av, består av kapittel 1.0 – 3.0. Kapittel 1.0 består av innledning med presentasjon av tema, motivasjon, begrunnelse for avhandlingen, materialet, avgrensninger, begrepsavklaringer og presentasjonen av problemstillingen samt en kort presentasjon av KSOS i kapittel 2.0. Metoden er i kapittel 3.0 hvor fremgangsmåten for å besvare problemstilling og forskningsspørsmål er presentert samt vurdering av metoden som er anvendt. Denne er lagt før teorikapittelet.

Del II inneholder avhandlingens teorikapittel 4.0. Her redegjøres det for diakonal teori som er relevant for å besvare forskningsspørsmålene og avhandlingens problemstilling. Her vil det også følge et kapittel om *Diakoni og Sjelesorg*, da dette naturlig hører sammen, og bringer nyttige perspektiver inn i forståelsen av KSOS sitt arbeid.

DEL III inneholder avhandlingens analysedel og materialpresentasjon som består av kapittel 5.0 – 7.0. Avhandlingens DEL IV inneholder drøfting i kapittel 8.0 – 11.0. Det er analysen og teorikapitlene som danner grunnlaget for drøftelsen hvor jeg kommer mer inn med min stemme. I avhandlingens kapittel 12.0 kommer jeg med oppsummerende kommentarer og en avslutning i lys av forskningsspørsmålene samt noen tanker om veien videre. I avhandlingens DEL IV siste del er litteraturlisten og vedlegg som viser hvordan materialet ble systematisert i analysen.

2.0 Kirkens SOS – En presentasjon

Her følger en presentasjon av KSOS, løsrevet fra materialpresentasjonen i analysekapittelet. Likevel vil det som skrives her bli tatt opp igjen i drøftingskapittelet. Grunnlaget for at dette kapittelet er tatt med i avhandlingens Del I er for å gi en innledende forståelse av KSOS.

2.1 Kirkens SOS historie

KSOS virksomhetsidé er inspirert ifra *The Samaritans* som ble etablert i Storbritannia på 1950-tallet av den engelske presten Chad Varah. Varah leste med uro i avisen at det hver dag ble begått tre selvmord i London. Varah ble utfordret til handling, og averterte i avisen med en oppfordring til de som gikk rundt med selvmordstanker, om at de skulle ringe han. Responsen var stor og køene utenfor kontoret ble lange da konfidenten ble bedt om å komme for en samtale. Dette forutså ikke Varah, og så seg nødt til å ansette en kontormedarbeider som kunne organisere køene slik at alle som ønsket samtale med presten fikk det. Varah erfarte etterhvert at mange hadde gått hjem før de hadde kommet inn til presten. Varah oppdaget at møtet mellom konfidenten og kontormedarbeideren var nok for å komme seg litt videre der og da og behovet for møte med presten ble mindre viktig. Møtet med et medmenneske, som hadde tid og fokus rette imot konfidenten gav mening og verdi. Denne opplevelsen inspirerte Varah til å etablere en krisetelefon bemannet av frivillige, *The Samaritans* (Jor, 1994, ss. 13 - 17) (Blaasvær, 2004, s. 7).

Samtidig med opprettelsen av The Samaritans, ble det i 1950 – årene etablert lignende krisetelefontjenester i land som USA, Tyskland, Østerrike, Tyrkia, Japan og India (Jor, 1994, s. 13). Etableringen i Norge var det Oslo Indremisjon, i dag Kirkens Bymisjon, som sto for i 1958. Kirkens Nattjeneste ble etablert ut av motivasjonen å komme den store ensomheten i byen til livs og ble betjent av prester i turnus fra Oslo Bispedømme. I 1966 ble presten Hans C. Lier ansatt i Oslo Indremisjon. Lier oppdaget at tilbudet Kirkens Nattjeneste gav ikke var tilstrekkelig for å møte ensomheten i byen. Nøden og ensomheten var ikke bare aktiv om natten, og derfor utvidet Lier tjenesten ved å koble sammen kontortelefonen og hjemmetelefonen sin, og besvare samtaler døgnet rundt. Lier innså fort at behovet var større enn det han klarte å ta unna, og i likhet med The Samaritans, utviklet dette seg til en frivilligbasert krisetelefontjeneste. Ved ansettelsen av Sverre Stoltenberg som leder, ble tjenesten reorganisert til KSOS i 1974, hvor tjenesten nå ble dominert av frivillige. Stoltenberg spisset oppdraget og formålet om at det skulle alltid være noen å ringe til (Blaasvær, 2004) (Glosli, 1999, s. 395).

«Kirkens SOS ble etablert i sjelesorgtradisjonen med fokus på eksistensielle problemstillinger i møte med dem som tok kontakt. Tilbudet utviklet seg likevel snart til en samtaltjeneste, der innringer selv definerte temaet, og der de frivillige måtte kunne identifisere seg med et kristent livssyn, men ble kalt lyttende medmennesker og ikke sjelesørgere» (Blaasvær, 2004, s. 8). Kort tid etter etableringen i Oslo, ble det startet lokale SOS-sentre 13 steder i Norge. «Det ble naturlig å etablere et forpliktende fellesskap mellom disse, basert på de bærende prinsipper for krisetelefonen slik den hadde utviklet seg i Norge. Sammenslutningen Kirkens SOS i Norge ble etablert i 1991» (Blaasvær, 2004, s. 8).

«Da Kirkens SOS ble etablert midt i 1970-årene bygget Norge velferdssamfunn med en stat som skulle dekke ethvert behov» (Blaasvær, 2004, s. 11). Den skulle være profesjonell og verdinøytral, så at KSOS i denne tradisjonen etablerte en krisehjelpstjeneste som ble båret av frivillighet, og ikke var verdinøytral, var å gå imot strømmen når det kom til tenkningen til velferdsstaten. Det tok ikke lang tid fra det ble sett på som konkurrenter, til at de tjenester som frivillige organisasjoner utførte ble sett på som et godt supplement til velferdsstatens tjenester. Selv om KSOS deler dette synet, har de valgt å snu litt på det, og ser det heller som at det er velferdsstatens tjenester som er et godt supplement til det frivillige. Frivillighet og nettverk er noe man ikke skal undervurdere. Her gjaldt tanken at det var nettverket og det frivillige som først skulle på banen når en krise oppstod. Først når behovet for mer profesjonell bistand

oppstod, skulle velferdsstaten komme på banen. Det å distingvere mellom offentlig og frivillig innsats, har i seg selv ingen poeng, det som er viktig er en bevissthet rundt holdninger og verdien som ligger i den frivillige innsatsen (Blaasvær, 2004, s. 11) (Glosli, 1999, ss. 399-400).

2.2 Eierskap

Eierskapet til KSOS er plassert hos to grupper, de formelle og de uformelle. Det uformelle eierskapet er plassert hos medarbeidere og konfidenten. «Kirkens SOS tror på det kvalifiserte medmennesket som er villig til å bruke sin omsorgsevne, empati og interesse i møte med andre menneskers smerte. På denne bakgrunn er det viktig for Kirkens SOS å plassere eierskapet til det som er vanskelig i livet, nettopp hos folk selv» (Blaasvær, 2004, s. 11). Det formelle eierskapet varierer, noen steder er de del- eller heleid av Bymisjonen, og/i samarbeid med lokale menigheter og organisasjoner. Andre steder er det menigheter og Bispedømmeråd som eier KSOS. Der kirken er inne på eierskapssiden er det hovedsakelig den lutherske kirke. Dette kommer frem av normene hvor de tydeliggjør at KSOS driver sin virksomhet i overensstemmelse med DNKs tro og bekjennelse (Blaasvær, 2004).

2.3 Nåtid

KSOS har eksistert i 40 år, men tilbudet og hensikten er det samme nå som i 1974; å kunne tilby mennesker som befinner seg i krise et samtaletilbud. Dette behovet for samtale blir møtt gjennom telefon og nettbaserte tjenester. Frem til 2012 var det også tilbud om samtale ved oppmøte på senteret i Oslo, et tilbud som nå er avsluttet i sin organiserte form. KSOS er en tjeneste som baserer seg på frivillighet som er kvalitetssikret og dyktiggjort til å bli gode samtalepartnere som handler og opptre i trå med KSOS formålsparagraf (Kirkens SOS i Norge, 2010) (Kirkens SOS i Norge, 2014c).

3.0 Metode

Det vil her følge en beskrivelse av metoden som er valgt, forankret i teori og hvordan den er brukt i møte med materialet. Det vil begrunnes hvorfor denne metoden er et godt verktøy som grunnlag for å besvare problemstillingen. Utvalget vil bli begrunnet, og jeg vil gå inn på de sterke og svake sidene med valg av metoden.

3.1 Vurdering av metode

Det er brukt empirisk metode på grunnlag av allerede skrevne dokumenter i avhandlingen. I samfunnsvitenskapelig forskning kan empirisk metode både være kvalitativ og kvantitativ. Metoden som benyttes som redskap for å analysere det empiriske materiale i dette avhandlingsarbeidet er kvalitativ dokumentanalyse, også kalt tekstanalyse. Målsetningen for kvalitativ forskning er å tilegne seg en forståelse av de sosiale fenomener hvor fortolkning er av stor betydning. Kvalitativ dokumentanalyse går systematisk igjennom dokumenter for å finne de relevante delene av dokumentene som vedrører problemstillingen, systematisere det og deretter registrere funnene slik at det kan danne grunnlag for data i analysen, som i møte med teori skal besvare problemstillingen. Vanligvis vil empirisk metode foregå ved at forsker selv henter inn empirien gjennom undersøkelser og intervjuer. Jeg benytter meg av det som allerede er nedskrevet. Dette betyr at jeg ikke henter inn empiri selv, men benytter meg av allerede skrevne og bearbeidede tekster (Bryman, 2012, s. 289).

Dokumentene sier ikke alltid nok. Da den diakonale selvforståelsen blir tydeliggjort gjennom den enkelte leders språk fremfor det som er skrevet, vil det være nyttig å kombinere innholdsanalysen med intervju, noe som ville styrket avhandlingens resultater. Jeg har gjennomført intervjuer via epostkontakt med informanter. Dette er skriftlig materiale, men ikke dokumentanalyse. Selv om dette hører inn under kategori intervjuer, har ikke disse status som forskningsintervjuer metodisk, men mer et samtalebidrag som jeg har valgt å analysere. E-post korrespondansen er bearbeidet og gjort om til tekst slik at de kan bli gjenstand for tekstanalyse, men vil ikke være kvalitativt likt i status som den analyserte tekst. Disse forstås som et supplement som bidrar til å tydeliggjøre, eksemplifisere og nyansere dokumentanalysen min (Grønmo, 2004, s. 187).

Kritisk vurdering i forkant, av kildenes tilgjengelighet, relevansen, troverdigheten og autensitet, er viktig. Dette forutsetter at de tekstene som skal analyseres kan sees i sammenheng med andre kilder. Både min bakgrunn og de kontekstuelle forholdene til teksten er av betydning. Fokus på tekstens mening og intensjonen kommer frem etter disse vurderingene, og gjør meg som forsker oppmerksom på meningen i teksten. Det er viktig å være observant på at resultater og analyse kan bli påvirket av forskerens eget ståsted, og dermed blir tolkningen av materialet lite objektivt. For å unngå dette, må forsker vektlegge forståelse av innholdet i teksten ut ifra de kontekstuelle rammene hvor ble teksten utformet, til hvem blir den formidlet og når. Et annet problem jeg står i fare for å møte på, er at tolkningsgrunnlaget blir feilaktige om den begrensede forståelsen av kritiske vurderinger er mangelfull. Dette har jeg i mitt forskningsarbeid forsøkt å unngå ved å ha kjennskap til dette og setter tekstene som utsettes for analyse oppimot annen eksisterende kilder (Grønmo, 2004, ss. 190-193).

Det er både styrker og svakheter ved å benytte seg av denne tilnærmingen til analysen av dokumenter. Styrken ved dette er at materialet er tilgjengelig og organisert for meg samt bearbeidet på forhånd. Dermed trenger ikke jeg å bruke tid på selve empiriinnhentningen. Det foreligger også noen svakheter knyttet til denne metoden; empirien jeg benytter kan være innhentet og bearbeidet på helt andre premisser enn det jeg skriver ut fra. Når man arbeider med tekster på denne måten må man være klar over at det aldri er objektive tekster. Forfatteren har vært med på å sette sitt stempel, bevist eller ubevist. Jeg som forskeren vil heller aldri være helt fri fra å ha en forforståelse. Horisonten vil bli preget av mitt eget ståsted, perspektiv og premisser. Styrken er at datamengden ikke vil øke og vil være forutsigbar da jeg har valgt ut de dokumenter jeg skal studere. Analysen vil stadig øke antall perspektiver og fortolkningsmuligheter som fører til at problemstillingen blir bedre belyst. Forberedelser er dog viktig; man må velge fokus for forskningsprosjektet slik at datainnsamlingen blir enklere. Problemstillingen vil her være det faste holdepunktet som er med på å avgjøre relevansen i data som samles inn (Bryman, 2012, s. 26) (Grønmo, 2004, ss. 187-193).

Silverman skriver: «Yet, documents are not just manufactured, they are consumed, and as with all tools they are manipulated in organized settings for many different ends» (Silverman, 2008, s. 91).

3.2 Utvalget og fremgangsmåte

Før innsamlingen av data startet, avklarte jeg fokus og hvilke tekster jeg måtte få tak på for å kunne gjennomføre studiet. Kriteriene jeg hadde, samt valgte dokumenter, ble presentert i kapittelet *Materiale og Avgrensninger*. Dokumentene som analyseres er valgt som relevante ut fra problemstillingen.

Det datamateriale jeg fikk tilgang til, har blitt systematisk gjennomgått. Første gjennomlesning handlet om å få et helhetlig overblikk. Lesningen ble gjort med et kildekritisk blikk hvor jeg bedømte relevansen av innholdet. Det ble søkt etter hva som var av relevans i forhold til diakoni, alt som ikke kunne relateres direkte eller indirekte er utelatt. Deretter kategoriserte jeg det som var av relevans rettet imot studiens mål. Andre gjennomlesning ble gjort med problemstillingen som filter. Her ble alle sitater merket, og satt inn i et skjema. Her anvendte jeg fire hovedoverskrifter og undertemaer til disse som grunnlag for systematiseringen av materialet. Dette gjorde jeg ved et skjema bestående av fire deler. I første kolonne førte jeg sitater. I kolonne to ble det trukket ut enkelt ord som sa noe om det tematiske innholdet. I tredje kolonne formulerte jeg overskrifter som var fellesnevnerne. I den siste kolonnen førte jeg mine refleksjoner til bruk i drøftelsen. Deretter samlet jeg sitatene tematisk. Dette førte frem til fire hovedtema og analysen ble delt opp for deretter å skape en oversikt. I det nye skjema som ble utformet på bakgrunn av denne prosessen, ble disse temaer satt i kolonne en. I andre kolonne utformet jeg underoverskrifter. I tredje kolonne ble alle sitater samlet under det tema og overskrift jeg mente de hørte hjemme. Fjerde kolonne førte jeg egne refleksjoner. Som vedlegg ligger malene for hvordan jeg systematiserte materialet (Grønmo, 2004, ss. 187-189).

I drøftingen vil jeg la forskningsspørsmålene være førende for hvordan denne bygges opp. Her vil jeg ta med meg funn fra analysen og drøfte dem opp imot teori for å se om funnene samsvarer med teori når det kommer til diakonal forståelse. Her kommer jeg i større grad inn med min egen stemme. Avslutningsvis vil jeg bruke drøftingen av forskningsspørsmålene som grunnlag for en endelig oppsummerende besvarelse av selve problemstillingen.

DEL II TEORI

4.0 Diakonal og teologisk teori

Denne delen vil redegjøre for sider ved diakonien som er relevante i forhold til problemstillingen. Den teologiske teori vedrører skapelsesteologi, treenighetslæren og diakoniens trinitarisk-teologisk syn. Einar Aadlands artikkel om *Diakonikritikk og kritisk diakoni*, Trygve Wyllers tanker om sekularisert diakoni, Moltmann og Oftestad vil bli en del av drøftingen som en røster innenfor ulike forståelser av diakonien.

Det vil først komme noen grunnleggende tanker om diakoni, før perspektiver som blir relevant i forhold til KSOS diakoniforståelse blir presentert. Siden KSOS ble til i en sjelesorgtradisjon, og diakoni og sjelesorg er nært knyttet sammen, vil det bli presentert noen tanker innenfor dette felte i kontekst av KSOS møte med konfidenten. Resultatet av analysen og valgt teori muliggjør drøfting av analysen. Det blir ikke gitt historisk riss over diakoniens utvikling.

4.1 Diakoni – definisjon og forankring

Diakoni stammer fra det gresk ordet, *diakonia*, og betyr tjeneste. DNKs Plan for diakoni definerer diakoni som «en omsorgs- og fellesskapsbyggende tjeneste» (Kleiven, 2008, s. 55). Den er kontekstuellplasserende, sier noe om funksjonsområdene og er et inspirasjonsdokument og en ramme som diakonalt arbeid forstås ut fra (Kleiven, 2008, s. 57).

Jürgen Moltmann hevder at diakoni er forankret og skapes i et Kristus-fellesskap. «*Diakonia is the life-form of the community of Christ, and in such a community Christ himself becomes an actuality through diaconal life*» (Moltmann, 1979, s. 35). Moltmann ser på måten Jesus møtte mennesker, og at de ble gjort til subjekter og ikke objekter for nestekjærlighetshandlingen. Dette kommer tydelig frem når Jesus omtalte mennesker som velsignet. Dette er en språklig tydeliggjøring, for å kunne være velsignet må man være subjekt, et objekt kan aldri være gjenstand for velsignelse (Moltmann, 1979, s. 25). «(...) every act of caring has its origins in Christian friendship. Before you can be for others you must live with others» (Moltmann, 1979, s. 25). For at et kristent fellesskap kan kalle seg for

et diakonalt fellesskap må det være et fellesskap som bryr seg om andre. «The diaconal community is not a club or association formed to care for its own kind. In Christ, all the walls that encourage us to consider ourselves better than others are broken down» (Moltmann, 1979, s. 33). Diakonien hentes også ifra Jesu død på korset. I diakonien er det et verdiladet handlingsbudskap, om den så ikke sier et eneste ord, er den aldri taus, språket ligger i handlingen som er verdiladet (Moltmann, 1979) (Aadland, Diakonikritikk og kritisk diakoni, 2009b, s. 51). Hans Raun Iversen forstår diakoni som etterfølgelse og diakonien skapes i fellesskap og etterfølgelse av Jesus (Kleiven, 2008, s. 56).

Teologisk forankres diakonien i skapelsesteologien. I første trosartikkel bekjennes troen på Gud som skaper. Mennesket er skapt i Guds bilde og konsekvensen av det er at mennesket er skapt med egenskapen til å vise kjærlighet, derfor er nestekjærlighetshandlingen et avtrykk av Guds vesen. I teologisk forstand fører dette til at all god gjerning, uavhengig av hvor og hvem som utfører den, er av Gud. Skapelsesteologien setter også diakonien i bevegelse, ut av kirken for å oppsøke mennesker *der ute*. Diakonien er også kristosentrisk. Nissen (2008) hevder at Jesus er den første *diakon*, noe som gjør diakoni til kristusetterfølgelse. Både det skapelsesteologiske og kristosentriske synet gjør diakonien signifikant annerledes enn allmenn humanitær tjeneste (Nissen, 2008, ss. 47-53).

Det trinitariske diakonsyn betyr at diakonal virksomhet forankres i troen på den treenige Gud. Gjennom troen på Gud som skaper og opprettholder av alt liv, blir det gitt et oppdrag til de troende. Ankerfestet for diakonien, hevder Jordheim (2009), kumulerer i at det er et gjensidig avhengighetsforhold mellom alle medmennesker. Mennesket er skapt som en del av naturen og har ansvar for å forvalte og ta vare på naturen og skaperverket. Dette utfordrer diakonien til å bli en livsstil som preges av etterfølgelse og nestekjærlighet i praktiske handling. Inspirasjonskilden for diakoniens vesen er å se på hvordan Jesus levde og møtte mennesker. Det trinitariske diakonsynet er også et diakonalt liv i fellesskap med Den Hellige Ånd, det er gjennom Den Hellige Ånd fellesskapet får den styrken de trenger i motgang, utholdenhet, tro, glede og håp (Jordheim, 2009, s. 17).

4.1.1 En sekularisert diakoni?

Professor Trygve Wyller skiver i artikkelen *Stat og omsorg – autentisitet og kall*; «Enhver utfører en tjeneste for Gud (...) uansett om omsorgen ytes av en person som eksplisitt kaller seg kristen eller ikke» (Wyller, 1999, s. 174). Wyller sine tanker om diakoni blir av 1. amanuensis Alf B. Oftestad (Oftestad, 2005) i en replikk i halvårsskift for praktisk teologi 1/2005, kritisert. Wyller setter et skille mellom diakoni og en *kristen* diakoni. Det synes om Wyller blander begreper. Der hvor det ville vært naturlig å snakke om diakoni og allmenn omsorg, tar Wyller til orde for å skille mellom kristen diakoni og en sekularisert diakoni. Wyller hevder videre at det ikke er nødvendig å tro på Gud for å ha et *kristent kall*, og dermed løsriver han diakonien fra trosfellesskapet (Wyller, 1999). Oftestad hevder at Wyller med dette driver en sekularisering av diakonien. Luther bruker ordet kall både om det kristelige og det verdslige arbeidet, Oftestad hevder følgende om Wyllers tolkning av Luthers lære om kall;

Wyller synes å tolke Luther annerledes, dvs ikke nødvendigvis å la kallet være knyttet til den kristne tro, men å forstå det ene og alene ut fra skapelsestanken dvs en humanistisk forståelse av denne, dvs et personlig kall som man ikke vet hvor kommer fra annet enn fra en selv, sine omgivelser og/eller samfunnet. Man tror ikke nødvendigvis på Gud for å få/ha et «kristent kall» til den oppgaven man har, ifølge Wyller. (...) Wyller vil en diakoni som legger hovedvekten på den sekulære stats omsorgsarbeid og vil gjøre det ensbetydende med diakoni. Han vil frigjøre den fra kirken og kristentro (...) (Oftestad, 2005, s. 65).

4.1.2 Teologisk syn på fellesskapet

I Confessio Augustana artikkel 7.1 beskrives og legges den teologiske forståelsen av det kristne fellesskapet til grunn. «Like ens lærer de at det alltid vil forbli én hellig kirke. Men kirken er forsamlingen av de hellige, der evangeliet blir lært rent og sakramentene forvaltet rett» (CA, 2000, s. 31). Bibelen er også kilde for forståelsen av det kristne fellesskap og skriver at det er et fellesskap med samhold, hvor de sosiale og åndelige behov blir møtt, preget av kjærlighet (Joh 13,34; Apg 2,44-47).

4.2 Den allmenne diakonien

Den allmenne diakonien er en utfordring for den enkelte og hele fellesskapet. Dette forteller at diakoni er en hverdagsaktivitet som skal utføres i alle situasjoner. Moltmann (1979) skrev om fellesskapet uten vegger. Diakoni er et kall til alle døpte og det er en enorm tillitt til at alle kan, og har noe å gi. Alle mennesker vil være både bærere, og de som blir båret, i ulike faser i livet med behov for den diakonale nestekjærlighetens handling. Den allmenne diakonien finner sted i organisasjoner, institusjoner og virksomheter som har satt sine rammer for diakonien ut fra DNKs bekjennelser (Jordheim, 2009, s. 17).

Vi skal komme tilbake til hvordan KSOS diakonale oppdrag plasserer seg inn i konteksten allmenn diakoni som den spesialiserte diakonien, men et spørsmål som reises er «Hvor allmenn kan diakonien være, uten å oppgi sitt kristne verdigrunnlag?» (Foss, 2009, s. 69).

Foss hevder at svaret på dette vil være avgjørende utfra om man ser på diakoni med teologisk eller sosialfaglig blikk. Videre spør han om hvor tette bånd det skal være mellom diakonien og kirken. Her må diakonien ta opp sin selvforståelse til vurdering da den kanskje har mer av den sekulære virkeligheten i seg enn kirken i sin rene praktiske utførelse. «Er ikke Jesu lignelse om den barmhjertige samaritan beviset for den velsignelsesrike absurditet, at det er kjetteren, vranglæreren og den utstøtte som gjør Guds vilje, og står som det klassiske eksemplet på hva nestekjærlighet og diakoni er i praksis?» (Foss, 2009, s. 81).

4.2.1 Kausaldiakoni

I Norge kan diakonien deles under kategorier som institusjon, menighet, internasjonal, allmenn og spesialiserte diakonien (Jordheim, 2011). Aadland hevder at diakoni er et kirkelig-teologisk begrep som medfører at diakoni er knyttet til kirkelig virksomhet i en eller annen form. Videre hevder Aadland at «nestekjærlig handling mellom mennesker i samfunnet ikke er det samme som diakoni, selv om det kan ligne i det praktiske uttrykket» (Aadland, 2009b, s. 57). Derfor må diakonien innholdsdefineres når det kommer til den allmenne diakonien. Det er funnet grunnlag for at KSOS kan plasseres innenfor både den spesialiserte diakonien, utført på oppdrag fra kirken, og den allmenne diakonien ettersom virksomheten betjenes av frivillige.

Det ble funnet et svensk begrep som oppleves å favne og spisse KSOS sitt arbeid, «krisdiakoni» (Hallonsten, 1995, s. 83). Begrepet omskrives til norsk og blir i avhandlingen kalt krise- og akuttdiakoni. Akuttdiakoni er en kausaldiakoni og et førstelinjetilbud. Begrepet *krisediakoni* må ikke forveksles med hva ordet krise betyr som beskrevet i innledningen. Det er en tjeneste som benyttes av, og er for, mennesker som er utsatt for krise og betjent av medmennesker som kan stå sammen med konfidenten i krisen (Falk, 1999).

Dietrich (2011) hevder at skal diakonien være diakonal, må den knyttes til kirken, noe som også gjør at kirken ikke er kirke om den ikke er diakonal (Dietrich, 2011, s. 112). Dette styrkes med hva Hegstad (2009) understreker i sin konklusjon om forståelsen om diakonien; at kirkens liv skal bli preget av de diakonale perspektivene. Han presiserer at det er kirkens kall å vitne gjennom gjerninger. «En kirke som nøyer seg med å tale om gudsriket, men som unnlater å gjøre gudsriket gjerninger, er ikke tro mot gudsrikes evangelium» (Hegstad, 2009, s. 82). Legg også merke til at «Nyere forskning omkring begrepet diakon i Den nye testamentet viser at det ikke bare omhandler omsorgstjeneste, men at diakonene hadde en slags mellommann. Eller bindeleddsfunksjon mellom kirken og verden (...)» (Dietrich, 2009, s. 46).

4.2.2 Diakoni i endring

Synet på diakonene er i endring. Tidligere ble alle med diakoneksamener vigslet uavhengig stilling. Nå gjelder det kun de som skal inn i kirkelige stillinger. Forflytningen fra en vigsling foretatt av utdanningsinstitusjonen, til DNK, hvor tilsynet og tilknytningen til Biskopen ble viktigere en tilknytning til utdanningsinstitusjonen, har ført til en mindre grad av forankring i godt faglig arbeid og en utydeligere rolle hevder Ribber. Diakoniplanen er et uttrykk for hvordan DNK tenker seg at diakonien skal se ut i de kommende årene. Arbeidet plasserer seg innenfor den allmenne diakonien hvor alle kristne skal finne sin plass, og diakonien skal være til for mennesker og være der mennesker er. Den skal oppsøke mennesker utenfor kirkens tradisjonelle vegger, oppsøke og nå mennesker som har behov for hjelp, støtte og veiledning. Diakoni utenfor kirkens tradisjonelle nedslagsfelt, har mulighet til å nå mennesker som kirken ikke når. Urtradisjonen til diakonien må ikke glemmes; å være der hvor mennesker trenger oss (Riber, 2011, ss. 47 - 52).

4.3 Et oppdrag – ulike former

Diakonien har mange uttrykksformer, derfor blir det vanskelig å peke på noe konkret å si; *dette er diakoni*, men den tydeligste uttrykket er gjennom enkeltmennesker. Fremfor alt, er diakonien bærere av håpet. Multmann skriver at det kristne fellesskapet og diakoniens misjon er å være symbolet og tegnet på håp inn i en verden som er preget av håpløshet (Moltmann, 1979, s. 36). Oftestad hevder at diakonien alltid vil bli preget av det samfunnet den opererer i. Diakonien er en del av kirken, og kirken er en del av samfunnet som må forholde seg til de utfordringer mennesker i samfunnet møter. Denne utfordringen er med på å forme og bestemme diakoniens oppgave og rolle (Oftestad, 2011, s. 15). Einar Aadland (2009b) hevder at kirken historisk sett ikke har imponert når det kommer til å øve selvkritikk. Kirken har vært en kritisk røst når det er noe den ikke er fornøyd med, og det med rette, men utfordringen til kirkens troverdighet er å la kritikken stilne når kirken har det levelig. Aadland skiller mellom den sunne selvkritikken og internkritikken for å fremme egne interesser. Diakoniens troverdighet som et kritisk korrektiv avhenger av selvkritikken på ideer og praksis, skal den kritisere, må den selv utføre den rette praksis (Aadland, 2009b, s. 50).

4.3.1 Trosbasert virksomhet

En trosbasert virksomhet er «(...) institusjoner eller organisasjoner som har et religiøst fundament for sin virksomhet. Med fundament forstås her begrunnelse, oppdrag, misjon eller basis for institusjonens eksistens» (Aadland, 2012, s. 39). For å forstå hvordan en virksomhet kan være trosbasert, er det nyttig å utvide forståelsen av hva det vil si å være trosbasert slik Aadland gjør. «(...) en utvidelse av forståelsen av begrepet *trosbasert*, ved at etikk, moral og kultur i større grad inkluderes som del av begrepet» (Aadland, 2012, s. 39). Aadland skriver at det en da må undre seg over, er om dogmatikken som vedrører tro bør dempes og etikken forstørres. Dette «for å skjønne nåtidens komplekse samspill av verdier, oppfatninger og praksiser rundt begrepet tro» (Aadland, 2012, s. 39). Troverdighet og tillit henger sammen; «Troverdighet kommer som resultat av at noen blir vurdert å handle i samsvar med den personen han eller hun utgir seg for å være (Luhman 1991:81)» (Aadland, 2012, s. 51). Aadland viser til Bourdieus begrep *Etos*. «Etos kan bety disposisjon, karakter eller grunnleggende verdier som kjennetegner en person, en kultur eller en institusjon, og inkluderer også «gode vaner»» (Aadland, 2012, s. 48). I Bourdieus tankegang kombineres tro og etikk, dette betyr at de som sier at de praktiserer Jesu nestekjærlighet, må være kongruent.

Den erklærte tro blir sett opp mot den praksisen som føres da det er gjerningene som bekrefter verdiene for sanne (Aadland, 2012, ss. 50-51).

4.3.2 Nærhet gjennom avstand – et paradoks

KSOS benytter seg av elektronisk kommunikasjonskanaler i sitt diakonale arbeid. Av den grunn vil det her kort presenteres noen korte kritiske tanker Øystein Glosli hadde rundt dette. Glosli hevder det er gode grunner til å være kritisk til diakonale tjenester som benytter elektroniske kommunikasjonskanaler i sin kontakt med konfidenter. Å bruke telefon som et instrument i arbeid som har ensomhetsforebygging som mål, er det noe paradoksalt over. Ensomhet kan jo ikke møtes med avstand. Omsorg handler om nærhet, og nærhet skapes ikke gjennom det fraværet det er i telefon og nett. Men til tross for dette, så kan det bli et nærhetsskapende arbeid selv om den reelle nærhet er fraværende. Denne nærheten kan skapes gjennom samtalepartnerens egen fantasi om den andre, et fenomen KSOS har kalt brevsprekkspektivet, skriver Glosli. Arbeid på denne måten, må være bevist på hvor de henter sitt verdigrunnlag fra og sine fordeler og begrensninger. Mennesker har verdi i kraft av sin eksistens. Krisetelefontjeneste har et her og nå fokus, som avsluttes når kontakten brytes, fordelene er at den er lett tilgjengelig og kontakten med noen er aldri lengre unna enn den nærmeste telefonen (Glosli, 1999, ss. 396 - 399).

4.4 Diakoni og Sjelesorg

Diakoni og sjelesorg er uløselig knyttet sammen, hevder Nissen og skriver; «Sjelesorg er diakonal handling, og diakoni er sjælesørgerisk gerning» (Nissen, 2008, s. 22). Deres felles menneskesyn har helheten i fokus, diakoniens hovedfokus på det kroppslige og sjelesorgen på det åndelige, og mennesket er i en gjensidig hjelperelasjon. (Nissen, 2008, s. 21).

I diakoniplanen står det under kapitelet *Sjelesorg, forbønn og stillhetsarbeid*; «Sjelesorg er sentralt i kirkens diakoni. (...) Tilbud om sjelesorg kan styrkes lokalt samtidig som det rekrutteres til tjeneste i Kirkens SOS» (Den norske kirke, 2014). Den finsk lutherske-teologen Erik Ewalds, forstår sjelesorg som den hjelp et menneske gir med den hensikten å hjelpe konfidenten til selvrealisering og modning som skal muliggjøre at konfidenten får en god

samfunnsfunksjon, blir friskere og får hjelp til å virkeliggjøre Guds hensikter i ens liv som var der fra begynnelsen av. Biskop Arne Fjellbu beskriver sjelesorg som kristen omsorg for et annet menneske og det sier noe om hvilke forventninger det ligger i relasjonen (Bergem, 2008, s. 15f). En mer holistisk tilnærming, er forståelsen til Association of Christian Counsellors; «Kristen sjelesorg blir definert som den aktiviteten som søker å hjelpe mennesker i retning av konstruktiv endring og vekst innenfor hvert eneste av deres livsområder. Målet er å oppnå dette ved hjelp av en omsorgspreget relasjon som har fast avtalte grenser, og som utspiller seg i samsvar med bibelske forutsetninger, mål og metoder som blir praktisert innenfor en ramme av kristent engasjement og innsikt, samt kristne verdier» (Bergem, 2008, s. 16).

Vi ser her at det er noen trekk som kjennetegner kristen sjelesorg, den finner sted i et mindre rom som er preget av nærhet og er av en begrenset størrelse. I sjelesorgen er alltid samtalen redskapet, og sjelesorgen utøves alltid i en kristen virkelighetsforståelse. Sjelesorgen har i større grad blitt fagliggjort, dette innebærer at en har vektlagt at utøvelsen skal være forankret i teorien på den ene siden og at denne teoribakgrunnen skal sees i lys av erfaringer fra utøvelsen av sjelesorgen. I disse to polene finner vi sjelesorgens egenart som fagdisiplin. Derfor kan Johannes Smemo si; «Alt som angår mennesket, angår Guds hjerte, og dermed angår det den kristne sjelesorg» (Grevbo, 2006, s. 8).

Grevbo (2006) skisserer åtte hovedretninger innenfor sjelesorgverdenen i sin bok *Sjelesorgens vei*, og her blir tre av retningene trukket frem; den kerygmatiske, evangelikale og terapeutiske sjelesorgen. Den kerygmatiske sitt utgangspunkt er å forkynne bibelens budskap om absolusjon. Den evangelikale sjelesorgen bygger på bibelsk kunnskap og overbevisning. Her er det bibelske materialet som er hovedkilde i direkte bruk mot konfidenten. Sjelesørgeren ønsker i møtet med konfidenten at troen får konsekvenser (Grevbo, 2006, ss. 314, 322). Den terapeutiske «sjelesorg har sitt sentrum i en omsorg som gjør det nødlidende menneske til en akseptert og likeverdig partner på livets (...) vei. Det legges vekt på at dette medmennesket blir møtt med respekt, innlevelse og et ekte engasjement der det faktisk befinner seg» (Grevbo, 2006, s. 384). Dette er hjelp til selvhjelp og sjelesørgeren blir her sett på som en utdannet medvandrer. (Grevbo, 2006, s. 384).

4.4.1 Diakoni – Kirkens omsorgstjeneste

Filosofen Arne J. Vetlesen sier «Omsorg er gulvet i hvert menneskes liv: det vi står på, det vi støtter oss til, det som holder oss oppe» (Vetlesen, 2001, s. 27). Gulvets bærende funksjon er nødvendig fra livets begynnelse til livets slutt, og har sin funksjon i å hindre mennesker å falle igjennom eller under. DNK definerer diakoni som omsorgstjeneste, men hva tenker DNK om omsorg, er det slik at begrepet har en innholdsbestemmelse som er ulik den vanlige forståelsen av omsorg? For diakonien er den medmenneskelige omsorgen viktig og diakonien har et særlig ansvar der hvor det er få eller ingen som bryr seg (Fanuelen, 2009, s. 142) (Korslien, 2009, s. 91).

Jordheim (2009) viser til diakoniplanen for DNK 2008. Fra Kirkerådet ble det uttalt at diakonien skal være tilstede i hele DNKs liv som en sentral del av kirkens oppdrag. DNK forstår seg selv som en tjenende kirke og av den grunn ble det viktig å få på plass en plan som var anvendelig til bruk for hele kirken (Jordheim, 2009, s. 13). DNK beskriver sin forståelse av diakoni i denne planen, her sitert fra Jordheim (2009); «Diakoni er kirkens omsorgstjeneste. Det er evangeliet i handling og kommer til uttrykk gjennom nestekjærlighet, inkluderende fellesskap, vern om skaperverket og kamp for rettferdighet. (Kirkerådet 2008:9)» (Jordheim, 2009, s. 14). Denne definisjonen er en endring fra den tidligere diakoniplanen fra 1988/1997 som var mer antroposentrisk og perspektivet var utvidet til å handle om mer enn mennesket i sentrum. En annen bevegelse definisjonen viser, er at i den gamle definisjonen av diakoni var fokuset på et sterkt *vi* som hjelper et svakt *andre* med en tydelig giver-mottager forståelse. Tanken om et sterkt og svakt *subjekt* harmonerer dårlig med det som er diakoniens grunntanke, hvor det er likeverdighet mellom alle involverte parter, den grunnleggende likhet blir til ved at alle er skapt av Gud. Denne tanken kumulerer i at man noen ganger er den som bærer, mens man andre ganger er den som blir båret (Jordheim, 2009, s. 15).

Diakoni er omsorg basert på nestekjærlighet, men diakoni er noe mer enn den allmenne omsorgen. Diakonien er bærer av og er rotfestet i gudskjærligheten. Kirken har en unik mulighet til å bety, og stå for noe annet enn det samfunnets forbrukerkultur tilbyr. Kirken har andre verdier og kunnskap som resulterer i en bevisstgjøring av holdninger og verdier som fører til et handlingsmønster som står som et alternativ til det samfunnet en opererer i (Jordheim, 2009, s. 15). Jordheim oppsummerer diakoniplanen på følgende måte: «(...) uttrykker at diakoni er en tjeneste for medmennesket og skaperverket, og en tjeneste for Gud.

Den er en dimensjon ved det å være en kristen og ved det å være kirke, og den kommer til uttrykk på ulike måter.» (Jordheim, 2009, s. 15). Et annet viktig premiss for diakonien er at den i seg selv er ikke misjonerende eller evangeliserende. Den er til for diakoniens egen skyld, og den skal alltid være i omsorgens tjeneste. Jordheim skriver, at det er en forutsetning, at diakonien skal reflektere de behov som er, og hvilken kultur og egenart den blir operasjonalisert inn i. Planen er skrevet til bruk i menighetene og i diakonale virksomheter som veiledende og rammesettende og må tolkes inn i konteksten den skal benyttes, Kirkerådet har stått for den teologiske og faglige utformingen, det blir opp til virksomheten å anvende og operasjonalisere den (Jordheim, 2009, ss. 15 - 16).

4.4.2 Diakoni – rettferd som bryr seg

Diakoniplanen knytter rettferdighet og omsorg sammen. Rettferdighetens gudinne, *Iustitia*, blir fremstilt med bind for øynene, blind for forskjeller og sverd i den ene hånden som brukes til beskyttelse og straff. I den andre hånden holder hun en vekt, med den vurderes nøye hva mennesket legger frem og gir igjen etter hva mennesket har ytt. Teologien har et radikalt mer syn på rettferdighet. Filosofen Aristoteles hevdet at «Den rettferdige person bringer (...) noe godt til den andre» (Johannessen, 2009, s. 125). Uavhengig av hvilke profesjon man knytter seg til, ikke kan si noe om rettferdighet uten å hente tankegods fra Aristoteles hevder Johannessen (2009). I Bibelen finner teologien sin radikale forståelse av rettferdighet; Lignelsen om arbeiderene i vingården fra Matt 20, 1-16 forteller om en Herre som ikke ser sammenheng mellom ytelse og fortjeneste. Denne forteller noe om Herrens godhet, og den setter et eksempel for hvordan diakonien skal utøves og leves. Johannessen ser en etisk lærdom i dette. I Bibelsk sammenheng er omsorg og rettferdighet så tett knyttet sammen at det blir kunstig å skille dem. Bonden gir arbeiderne behovsprøvd rettferdighet, det de trenger til livets opphold for en dag, en denar. Omsorgen og praktiseringen av rettferdighet kan ikke skilles fra hverandre, de bygger på harmoni og relasjon Huber hevder «at rettferdighetsbegrepet i Bibelen ofte dukker opp i sammenhenger, hvor det handler om kjærlighet, velsignelse og godhet, slik tilfellet også er i liknelsen i Matt 20» (Johannessen, 2009, s. 129).

DEL III ANALYSE

Presentasjon av materialet som er grunnlaget for analysen vil bestå av tre deler. Første del omfatter utvalgte dokumenter fra KSOS, sier noe om den diakonale egenarten, utgjør hovedgrunnlaget for å besvare problemstillingen. Andre del vil omfatte dokumenter fra Bymisjonen som sier noe om diakoni og tilknytningen til KSOS. Tredje del er skriftliggjort epostkorrespondanse med KSOS i Borg og Trøndelag. Denne delen er deskriptiv, med samme status i kvalitativ forstand, men ikke som materiale i kvalitativ forskningsstatus som vist i kapittel 2.1. Dette vil i drøftelsen bli brukt som perspektiver som danner en bredde i forståelsen av problemstilling og forskningsspørsmål. I kapittel 1.3 ble utvalgsriteriene og hva som vektet i dokumentene presentert. Analysen vil sammen med teori danne grunnlag for drøftingen. Kapittelet *Kirkens SOS utfordring* belyser hva KSOS ser på som sine utfordringer ved å være en diakonal virksomhet.

5.0 Materialepresentasjon fra Kirkens SOS

5.1 Diakonal og teologisk begrunnelse.

5.1.1 Visjonen

«Kirkens SOS vil omsette Jesu nestekjærlighet i praksis gjennom å gi tid til, ha tro på og fremme håp for mennesker i krise» (Kirkens SOS i Norge, 2014f). Innføringskurset for nye medarbeidere, har én kveld med fokus på temaet tro og baserer seg på dokumentet *Å møte den andres tro* av prest og tidligere ansatt i KSOS Gunnar Kristiansen. Det diakonale synet gjenspeiles i møtet med konfidenten, derfor skal medarbeideren være tilstede i samtalen med lyttende ører og åpent hjerte. Konfidenten møtes uten forkynnelse, evangelisering eller moraliserende taler. Det er konfidenten som kontakter og som er i fokus, og konfidenten skal møtes uavhengig av tro og livsorientering. Dette til tross, skal de åndelige behovene konfidenten måtte ha møtes, og medarbeider skal sammen med konfidenten gå inn i det eksistensielle rommet hvor den ordløse smerten og krisen blir identifisert og navngitt sammen med drømmer og lengsler. Menneskesynet KSOS har, skal romme dette og den kompetansen diakonien gir, gjør KSOS til noe annet og mer enn andre krisetelefontjenester og det offentlige hjelpeapparatet. (Kristiansen, 2012).

5.1.2 Knyttet til Den norske kirke

«Kirkens SOS driver sin virksomhet i overensstemmelse med Den norske Kirkes tro og bekjennelse» (Kirkens SOS i Norge, 2014d). DNKs menneske og verdisyn ligger til grunn og KSOS forstår diakonalt arbeid som å omsette Jesu nestekjærlighet i praksis (Kirkens SOS i Norge, 2013a). På bakgrunn av dette blir tjenesten sett på som diakonal og kontakten tilbys pr. telefon, internett og eventuelt fremmøte ved å være lyttende tilstede og alltid tilgjengelig for suicidale og mennesker som opplever krise av følelsesmessig eller eksistensiell art (Kirkens SOS i Norge, 2014d). Gjennom at KSOS alltid er åpen, kan de tilby kontinuerlig nærvær av kirken når kirkekontorene stenger og gjennom å være en diakonal tjeneste, forpliktes KSOS til å være tilgjengelig (Bjørnøy, 2004) (Blaasvær, 2004). Diakonien gjør det til at KSOS har et trosgrunnlag, men det er ikke KSOS eller medarbeiderens tro som er viktigst, her er utgangspunktet hvordan konfidenten har det. (Kirkens SOS i Norge, 2014d).

Basisen for Kirkens SOS omtales i Vedtekter for KSOS § 1. Den sier at KSOS i Norge er selvstendig og består av en sammenslutning av alle SOS-sentrene i Norge. Tjenesten er og betjenes av frivillige som er utvalgt etter kriterier og blir fulgt opp gjennom veiledning og undervisning. Den kirkelige forankringen blir uttrykt i vedtektene og virksomhetsstandarder og i § 7 knyttes det bånd til DNK gjennom kravet om at generalsekretæren for KSOS må tilhøre DNK, eller et samarbeidende kirkesamfunn. (Kirkens SOS i Norge, 2014d).

5.1.3 Tjenestens særpreg

«Kirkens SOS ønsker å fremme livsmot og håp i møte med mennesker i følelsesmessig og eksistensiell krise. Vi tar utgangspunkt i at alle mennesker har lik verdi og ønsker å møte dem som tar kontakt med respekt som bekrefter innskriver og innringers menneskeverd» (Kirkens SOS i Norge, 2013b). Det som særpreger KSOS, er frivilligheten. Det er frivillige medmennesker som er imøtekommende og lyttende til de som tar kontakt og dette møtet preges av åpenhet og respekt. En av bærebjelkene er at konfident og medarbeider er anonyme i møtet med hverandre. Et av målene er at konfidenten opplever å bli møtt, anerkjent og styrket. Tjenestens særpreg er at den er basert på frivillighet, men en frivilligbasert tjeneste kan ikke fungere uten ansatte. I KSOS er det ca. 45 ansatte som arbeider for å tilrettelegge arbeidet (Kirkens SOS i Norge, 2010) (Kirkens SOS i Norge, 2013b) (Kirkens SOS i Norge, 2014b).

5.1.4 De kirkelige tjenestene

KSOS fungerer på mange måter som kirkens skriftestol (Kirkens SOS i Norge, 2010). Og om bønn sier de; «Uansett hva vi tror bønn er, så tror vi på bønn» (Kristiansen, 2012). Det er alltid muligheter for forbønn om konfidenten spør om det, enten ved å be direkte eller ved å skrive en bønnelapp og legge den i forbønnsboken. Utover dette har Kirkens SOS en bønnevegg på nettsidene som en utvidet del av forbønnstjenesten. Denne siden er for de som ønsker å skrive inn en bønn for seg selv eller andre, vise sin sukk til Gud og sende den til KSOS som redigeres og publiseres av Landssekretariatet. Kapellet med lysteningssted ved sentret blir benyttet av medarbeidere og ansatte til å tenne lys for innringere som ønsker det. (Kirkens SOS i Norge, 2013b). KSOS i Bjørgvin, i samarbeid med Sjømannskirken, ansvaret for at nordmenn i utlandet, gjøres kjent med tilbudene til KSOS. Bjørgvin skal også sørge for at døvemiljøet i Norge kjenner til SOS tilbudene de kan benytte seg av som er SOS-chat og SOS-meldinger (Kirkens SOS i Norge, 2013b).

5.1.5 Virksomheten

KSOS i Norge har utviklet en Virksomhetsstandard som alle sentrene som vil være en del av sammenslutningen må følge. Her blir det uttrykt at normene er det som forteller hva KSOS står for og det er et forpliktende dokument for arbeidet. Normene er informativt vedrørende hvordan KSOS ønsker å arbeide. Det er et støttedokument til hjelp for ansatte og medarbeidere som skal veilede arbeidet slik at KSOS oppdrag blir utført. KSOS har en klar forståelse med at deres arbeid er diakonalt. Det som gjør arbeidet diakonalt er at de baserer sitt arbeid på DNKs verdi- og menneskesyn. Virksomheten er en krisetjeneste som har som formål å gi et akutttilbud via telefon, nettbaserte tjenester-, eller eventuelt samtale ved oppmøte, til mennesker i akutt selvmordsfare og i eksistensielle kriser. Tjenesten har også sine begrensninger og har klare tanker om hva den ikke skal være. KSOS skal ikke være en erstatning for vanlig sosial integrasjon, og heller ikke erstatte behandling, terapi eller sjelesorg (Kirkens SOS i Norge, 2013a). «Kirkens SOS skal videre forsøke å lindre menneskelig nød som ensomhet, fortvilelse og depresjon ved å lytte til å være tilstede for dem som føler de ikke har noen å vende seg til. De som tar kontakt skal møtes med forståelse og aksept» (Kirkens SOS i Norge, 2013a).

5.2 Kirkens SOS utfordring

5.2.1 Tjenestens begrensninger

KSOS sin telefonitjeneste er et møte som starter når telefonen ringer og avsluttes når det legges på, derfor har dette her og nå møtet sine naturlige begrensninger. KSOS kommer inn i menneskers liv i en meget begrenset tidsperiode, noe som begrenser mulighetene til å være med på å sette i gang prosesser i konfidentens liv. Begrensningen maner også til varsomhet med tanke på hva konfidenten selv må bære når samtalen er avsluttet (Kristiansen, 2012).

5.2.2 Den diakonale ivaretagelsen

Fra de styrende organer i sammenslutningen, landsmøtet, landsstyret og lederforum, er det et ønske om at sammenslutningen skal bevege seg nærmere en felles forståelse og felles praktisk utøvelse av det diakonale uttrykket. Både lederforum og de øvrige ansatte har hatt flere samtaler om tro, identitet og den diakonale forståelsen. Disse samtalene har gitt klarhet i hva man er enige om, hva som fremdeles er uenighet rundt og har gitt en økt forståelse av hvordan den kirkelige forankringen uttrykkes. Dette til tross, så møter KSOS på en utfordring, det har vært vanskelig å komme frem til felles enighet. I den perioden denne diskusjonen har pågått, har ressursene hovedsakelig blitt brukt til å se på hva som er KSOS egen forståelse av dette temaet problemstillingen angår. Dette har ført til at det i samme prosess ikke har blitt jobbet med hvilke forventninger KSOS har til DNK, og motsatt-, hvilke forventninger DNK har til KSOS. Den daglige driften av hvert senter individuelt, er det daglig leder som står ansvarlig for dette, også for vurderingen om de frivillige er kvalifiserte (Kirkens SOS i Norge, 2013b).

En annen utfordring KSOS møter, og som er avdekt, er at det er et behov for kompetanse blant den frivillige medarbeideren når det kommer til samtaler og tematikk som omhandler de eksistensielle spørsmål og tro. Dette er også blitt etterlyst fra medarbeiderne selv. Økt kunnskap og mer opplæring vil gjøre medarbeideren bedre rustet til å være en god samtalepartner vedrørende disse spørsmål. Et utviklingstrekk som KSOS ser innenfor frivillighetsarbeid som har vært tydelig de siste 10-15 årene, er at profesjonaliseringen har satt sitt preg i økende grad. «Fler og fler oppgaver innen frivilligheten utføres av profesjonelle og lønnede medarbeidere» (Kirkens SOS i Norge, 2013b). Som analysen vil fremheve senere går denne profesjonaliseringen også på avstand mellom medarbeiderens liv på og utenfor vakt. Av den grunn vil KSOS i tiden fremover gjennomføre interne samtaler om hva som er, og hva

som skal være KSOS sin forståelse av tro og kirkelige identitet. Disse samtalen skal være med på å avklare de forventningene SOS-sentrene i sammenslutningen har når det kommer til den kirkelige tilknytning, ikke bare på lokalt plan men også nasjonalt (Kirkens SOS i Norge, 2013b).

5.3 Medarbeideren

5.3.1 Kriteriene

Når det skal rekrutteres nye medarbeidere, ligger ansvaret for dette hos hvert representative senter. Her rekrutteres de medarbeidere som har de holdninger og kvaliteter som er representative og påkrevd for å stå i den tjenesten KSOS ønsker å være. Kvalitetssikringen skjer gjennom en nøye prosedyre for utvelgelsen av og forberedelsen til tjenesten. Dette gjøres uavhengig av medarbeiderens yrkesutdanning og erfaring. Utover dette ser KSOS etter medarbeidere som oppfyller følgende kriterier; må være fyllet 20 år, må kunne identifisere seg med KSOS kristne verdigrunnlag, må kunne be en bønn for konfidenten og må ha avstand og avklart forhold til egne kriser. KSOS ønsker å gi konfidenten et tilbud som er likt, uavhengig av hvilket senter de kommer til eller hvilket medium de benytter seg av. Videre så vil de ulike sentrene med de ulike medarbeiderne representere et stort mangfold av ulike kulturer og forståelser. Her ser vi at det er krav til medarbeideren som også går utover personlig egenhet. Derfor vil kriteriene for utvelgelsen være viktig for å skape likhet uavhengig av hvilket senter konfidenten kontakter, samtidig som det også vil være ulikheter (Kirkens SOS i Norge, 2013a) (Kirkens SOS i Norge, 2013b).

Ikke alle av medarbeidere definerer seg selv som kristne eller troende, ovenfor disse imøtegår KSOS dem med krav om et avklart forhold til egen tro. Et spørsmål som reises er hva dette faktisk innebærer, og det kan forstås på ulike måter. Når en må ha et avklart forhold til kristen tro og praksis, kan man da si at dette er avklart når en selv velger og ikke tro? KSOS sier det er avklart om man kan være lojal mot verdigrunnlaget til KSOS, avklart om medarbeideren er i stand til og sier seg villig i å snakke om tvil og tro med konfidenten, og kunne be en bønn. Det kan også forstås ved at man har avstand til egne livskriser og har sin egen tro *på plass*. Siden dette kan forstås på ulike måter, vil det være ulik praksis når det kommer til vurderingen av dette fra senter til senter (Kristiansen, 2012) (Kirkens SOS i Norge, 2013b).

Utover dette kravet, kreves ved at KSOS sentrene knyttes til Bymisjonen lojalitet ovenfor Bymisjonens § 1 som sier «Kirkens Bymisjon har til formål – i samarbeid med DNKs organer og i overensstemmelse med dens bekjennelse – å fremme tiltak som bidrar til å virkeliggjøre kirkens oppdrag» (Kristiansen, 2012).

Det arbeidet KSOS gjør, er redningsaksjoner som ikke får mye oppmerksomhet. Gjennom disse redningsaksjonene dannes det håp gjennom medmennesker som har et hjerte som banker og et ønske om å være tilstede med tid og lyttende ører som tar konfidentens liv og historie på alvor. De som svarer telefonen er ikke hvem som helst. De er heller ikke terapeuter, spesialister eller eksperter eller agenter for misjonen. Det er medmennesker som i dag møter noen som trenger hjelp, i morgen kan disse rollene være byttet om. «Likemannsarbeidet er en flott sak. At jeg stiller opp for deg og du stiller opp for meg, avhengig av hvem som trenger støtte og omsorg» (Kirkens SOS i Norge, 2013b).

KSOS ser på seg selv som en motstrømsbevegelse og er stolte av det. Dette er en forståelse som er grunnet i at de, i motsetning til det offentlige hjelpeapparat, er basert på frivillighet. Det er de frivillige som gjennomfører primærvirksomheten til KSOS, noe som gjør de unike. For KSOS ligger det en stor verdi i at det er alminnelige tilstedeværende medmennesker som er habile og som stiller opp for å være lyttende tilstede som møter konfidenten til krisetjenestene (Kirkens SOS i Norge, 2013b).

Dette er et tilbud for alle som betjenes av, og baserer seg på bruken av frivillige som er utvalgt etter kriterier satt av KSOS i Norge. På samme måte som medarbeidere forplikter seg til å delta på og motta undervisning, så forplikter KSOS seg til å gi tilstrekkelig opplæring, regelmessig oppfølging og veiledning. Medarbeiderne er igjen forpliktet til å delta på dette så lenge de står i tjenesten (Kirkens SOS i Norge, 2013a) (Kirkens SOS i Norge, 2014d).

5.3.2 De kirkelige tjenestene

KSOS er et trosfellesskap, og på grunn av dette fellesskapet er det alltid et håp. Dette får betydning for alle medarbeidere. Som medarbeider må de være med på å bære sin del av dette håpet, og dette får i praksis utslag gjennom forbønn, å tenne lys for konfidenten og være aktivt med i kapellet. Dette fører også med seg at medarbeideren må bære med seg troen på

livet, en tro som er sterkere enn døden. Dette kan virke krevende når konfidentens situasjon virker svart og håpløs, men desto mer skal medarbeideren representere håpet. Det er ikke lov til å gi opp og det aksepteres ikke at noen er i en håpløs situasjon eller at noen er håpløse. Når livet oppleves slik i den andre enden av telefonrøret, skal medarbeideren være den som bærer konfidentens i håpets armer. Medarbeidere i KSOS må ikke levere en religiøs CV, for KSOS handler arbeidet om å praktisere nestekjærlighet, og dette må medarbeider være med på. Fra KSOS sin side, blir det gjort klart for medarbeideren hva dette innebærer og hva de og konfidenten forventer (Kristiansen, 2012).

Mange som kontakter KSOS befinner seg i livets grøftkant. Dette møtet må medarbeidere kunne stå i uten selv havne i grøftkanten eller gå til grunne. Medarbeideren må ha mot til å snakke om de vanskelige tema; himmel, helvete og den ondskapen på jorden konfidenten opplever. De må evne og stå sammen i den smerte og sorg konfidenten lever i og våge å lytte uten å avise det vanskelige og komme med raske svar. For KSOS er troens innhold mot og utholdenhet, håpløsheten gis ikke rom til å gro, mennesket blir aldri gitt opp (Kristiansen, 2012) (Kirkens SOS i Norge, 2013b).

5.3.3 Et tilbud – flere tiltak

Selv om telefon- og nettbaserte tjenestene er hovedarbeidsområdet, basert på et *her og nå møtet*, kan KSOS sette i gang andre tiltak. Tiltak som å henvise eller gi råd om hvem konfidenten kan kontakte og tilbud som samtale med oppmøte i særlige situasjoner. Ansvar for at dette er av faglig kvalitet ligger hos daglige leder for senteret, tiltakene skal oppfylle kvalitetskrav som er gjeldende for KSOS i Norge. Samtaler ved oppmøte, kan utføres av medarbeidere eller ansatte ved senteret. Kontakten ut fra senteret skal begrenses i størst mulig grad, men det finnes unntak når konfident står i akutt fare for å ta sitt eget liv. Denne vurderingen tar medarbeider, og når det vurderes at selvmordsfaren anses akutt, kontaktes AMK, noe konfident blir informert om. For KSOS, er dette et diakonalt tiltak. Et annet diakonalt ansvar medarbeider har, er å oppfordre og oppmuntre konfident til å oppsøke profesjonell hjelp til en bedret livssituasjon (Kirkens SOS i Norge, 2013a).

5.4 Konfident & Samtalen

5.4.1 Konfidenten i fokus

Normer sier at ansvaret for livet og valgene mennesket gjør, ligger hos konfidenten, og det er ingen som blir fratatt dette ansvaret. Løsningene på livsproblemene skal komme fra konfidenten selv, og KSOS skal ikke utføre noen form for press som påvirker disse valgene. Dette innebærer også det som berører det trosmessige og ideologiske. I dette ligger det også en beskyttende faktor ved at både kontakten og alt det konfidenten forteller om er beskyttet av en streng taushetsplikt. Konfidenten har rett til å være anonym, og kan når som helst bryte kontakten (Kirkens SOS i Norge, 2014g). Det som er viktig for KSOS i samtaler, er å la de bli båret av det som er særpreget til KSOS som er SOS-verdiene; Frivillighet, Åpenhet, Tilgjengelighet, Anonymitet, Se, Støtte og Styrke. (Kirkens SOS i Norge, 2014e).

Det finnes unntak fra dette, at livet har forkjørsrett betyr at ved akutt selvmordsfare, vil KSOS iverksette tiltak. Det ligger en viss risiko ved å kontakte KSOS, en risikerer å bli hjulpet når konfidenten meddeler at en ønsker å avslutte eget liv. Her vil anonymiteten og taushetsplikten tre til side, og alle opplysninger som kan identifisere konfidenten, vil bli brukt i et livreddende arbeid. Foreligger ikke denne informasjonen, vil medarbeideren søke den. Der den informasjonen er tilgjengelig, blir konfidenten gjort oppmerksom på hvilke tiltak som iverksettes (Kirkens SOS i Norge, 2013a).

5.4.2 SOS – Samtalen

Samtalen mellom konfidenten og medarbeideren, er en samtale som ikke kan sammenlignes med en samtale mellom venner. Det er ikke en jevn fordeling på taletiden, hvor fokus og oppmerksomheten er rettet imot begge, alt fokus er på konfidenten. Dette forplikter og krever noe av medarbeideren. I alle samtaler, og særlig samtaler som berører tro og eksistensielle spørsmål, samt andre kriser, må medarbeideren ha et avklart forhold til dette. SOS-samtalen skal handle om konfidenten og ikke være et sted hvor medarbeideren kan bearbeide egne problemer vedrørende tro, tvil, troshistorie og sår (Kristiansen, 2012).

I SOS-samtalen skal medarbeideren være varsom med å be, særlig når det kommer til bønn om helbredelse. Det betyr ikke at en ikke skal be, men det betyr at man skal ha fokus på hvordan man ber, medarbeideren kan be om at Gud er sammen med konfidenten i sykdommen og at konfidenten skal være i Guds hånd. Medarbeideren kan hjelpe konfidenten til å komme i kontakt med menigheter eller personer som kan møte og yte en videre omsorg som en telefonsamtale ikke kan (Kristiansen, 2012).

En samtale med KSOS har som mål å finne nokpunktet, å komme frem til en tilstand hvor det som er akkurat nå er nok for å leve videre. Noen ganger er det nok å vite at det blir tent et lys, og da blir ikke lysene i kapellet bare lys lengre, men lys som brenner for mennesker som kjemper med livet (Kirkens SOS i Norge, 2010). Statistikkene KSOS fører, viser at konfidenten representerer bredden av Norges befolkning, de har mange av de store linjene i livet på plass som jobb, familie og nettverk. KSOS møter konfidenter i ulike krise- og livssituasjoner, og temaene som går igjen er ensomhet, psykiske-, eksistensielle- og selvmordsproblematikk (Blaasvær, 2004) (Kirkens SOS i Norge, 2014b).

5.5 Oppsummering – i lys av forskningsspørsmålene

Analysen har vist hvordan KSOS forstår seg selv som en diakonal virksomhet og hvordan de ønsker å fremstå. KSOS ønsker gjennom sitt arbeid og praktisere Jesu nestekjærlighet og har den barmhjertige Samaritan som forbilde. Det diakonale arbeidet kommer frem gjennom å fremme tro og håp for mennesker i krise. KSOS har mange kirkelige funksjoner som forbønn, lyttening, skriftestol og håpsbærere. KSOS virksomhet er forankret i diakonien som igjen forankres i DNKs verdi og menneskesyn.

KSOS ser på sine frivillige medarbeidere som diakonale. Det diakonale medmenneske og det diakonale menneskesynet kjennetegnes og gjenspeiles i møtet med konfidenten gjennom at medarbeideren er lyttende og åpen. Konfidenten blir møtt uavhengig av tro og livsorientering og blir ikke møtt med evangelisering, men blir tatt på alvor med sine åndelige behov. I dette møtet blir medarbeideren med inn i konfidentens innerste mørke rom.

Det at KSOS tar de eksistensielle spørsmål på alvor, gjør de til noe annet og noe mer enn andre offentlige tjenester. Denne kompetansen blir gitt fra diakonien. KSOS er den alltid åpne og kontinuerlige nærværende delen av kirken. Det som særpreger KSOS er at det er en tjeneste båret av frivillige og er en anonym tjeneste. Samtidig så har den generelle utviklingen av frivillighet i samfunnet også sine negative konsekvenser for tjenesten.

Tjenesten har sine begrensninger gjennom at det ikke skal erstatte et nettverk eller terapi, men tilbyr et nærværende menneske når krisen er som verst. Begrensningene maner også til å utvise varsomhet i forhold til både bønn og samtaler som kan sette i gang prosesser i konfidentens liv som KSOS ikke vil være i stand til å følge opp.

Det er internt i sammenslutningen uenigheter om hvordan det diakonale skal forankres og komme til uttrykk, og det er ønske om å komme nærmere en felles forståelse av diakoni og kirkelig identitet, men disse samtalene har ikke resultert i noe mer klarhet enn det er i dag. Den har heller ikke vært prioritert å jobbe med hvordan relasjonen skal være mellom KSOS og DNK.

Det kreves ikke kristen tro av medarbeideren, men det kreves at det er et avklart forhold til tro, og dette utfordrer KSOS i sin diakonale virksomhet. Dette synes gjennom bønn og samtaler om tro. Det er avdekt at medarbeidere etterlyser økt kunnskap rundt dette tema.

KSOS er et trosfellesskap som er håpsbærere, som forplikter medarbeideren. Medarbeideren skal være den som bærer konfidenten i håpets armer.

6.0 Materialpresentasjon fra Kirkens Bymisjon

Dette kapittelet skal belyse forbindelsen mellom KSOS og Bymisjonen, og vil ikke være like omfattende som det foregående. Dokumenter av Bymisjonen vil være sekundærkilder, men av samme kvalitativ status som dokumentene fra KSOS. Bymisjonen er av relevans grunnet påvirkningen de to organisasjonene har på hverandre og vil derfor bare omhandle den diakonale og teologiske begrunnelse.

6.1 Diakonal og teologisk begrunnelse

6.1.1 Visjonen

Bymisjonens visjon er at mennesker skal erfare en opplevelse av omsorg, respekt og rettferdighet. De tror på Gud som livets Gud, en Gud som på tross av og på tvers av forskjeller og livshistorier, reiser opp de som er nedbøyd og invitere til fellesskap. Bymisjonen tror på en Gud, med menneskelige ansiktstrekk, som er nær hos alle mennesker hvor enn de befinner seg. Gjennom sine aktiviteter, ønsker Bymisjon å være byens diakoni og en kirke i byen hvor annet menighetsliv ikke når fram. Dens formål er i samarbeid med DNK, i overensstemmelse med dens bekjennelse og dens organer, å fremme tiltak som virkeliggjør oppdraget DNK har. Bymisjonen ønsker å skape en kirke som er tilgjengelig. De vil bidra gjennom å fremstå med troverdighet og som en verdibasert organisasjon, og utvide byens diakoni ved å øke kontakten med lokale menigheter og kirkelige organer. Dette er diakoniens mulighet (Stiftelsen Kirkens Bymisjon Oslo, 2013). Gjennom dette skal byens befolkning erfare «Verdighet, fellesskap, rettferdighet, solidaritet, barmhjertighet, håp og tro» (Stiftelsen Kirkens Bymisjon Oslo, 2013).

6.1.2 Gjenkjennelig kirkelig identitet

I Bymisjonens har hele livet en naturlig plass. «Dette kommer til uttrykk gjennom samtaler, lyttening, stille rom, og utvikling og bruk av gamle og nye ritualer» (Stiftelsen Kirkens Bymisjon Oslo, 2013). For tiden fremover vil Bymisjonen styrke sin posisjon og ha en klar, sterk og tydelig diakonal stemme i spørsmål vedrørende tro, livssyn, mangfold og inkludering.

Dette skal skje gjennom en gjenkjennelig kirkelig identitet som bidrar til et livssynsåpent samfunn. Bymisjonen ser det som en nødvendighet at de, som både er diakonal og ideell aktør, er selvstendig og handlekraftig. Dette gjør at de er både et integrert og et selvstendig supplement til det offentlige. Denne selvstendige rollen gir muligheter i form av å stå i særstilling når det kommer til tillit fra enkelte målgrupper som har reserverasjoner ovenfor offentlige tilbud. Bymisjonen er forpliktet til å innta en aktiv og kritisk rolle når menneskers liv og verdighet trues, og gir Bymisjonen en særskilt rolle som en del av DNK (Stiftelsen Kirkens Bymisjon Oslo, 2013). De representerer en kirke med rom for alle, som taler de utstøtes sak og som er med på å fremme livsmot, tro og håp;

SKBO vil bidra til at folk i større grad kan oppleve kirken som tilgjengelig og nærværende i livets skiftende faser, blant annet gjennom å feire gudstjenester, åpne kirker og legge til rette for preste- og diakontjeneste i ulike sammenhenger utenfor det kirkelige rom. Oslo er en flerreligiøs by. Dette gir både utfordringer og muligheter for oss som en diakonal organisasjon med røtter i majoritetens religiøse tradisjon. Gjensidig respekt innebærer å lære hverandres verdier og tenkemåter å kjenne, finne gode samarbeidsformer for felles utfordringer i samfunnet, og gi rom for hverandres behov for religiøse utfoldelse – også i våre virksomheter (Stiftelsen Kirkens Bymisjon Oslo, 2013).

Bymisjonens tro, og det som gir mennesket en ukrenkelig verdi og verdighet, er at alle mennesker er skapt i Guds bilde. Å være skapt i Guds bilde vil også si at alle mennesker er elsket av Gud, og Gud er all kjærlighetens kilde. Dette medfører at det er menneskers krav og rett til å bli møtt uansett livssituasjon, med den samme verdighet, respekt og omsorg. Dette blir stående som et kraftig uttrykk for Guds kjærlighet som er synlig. Når alt er skapt og gitt av Gud, er det menneskers ansvar å forvalte alt liv slik at det skjer i tråd med Guds vilje. Da blir også formålet å virkeliggjøre kirkens oppdrag gjennom å la barmhjertighet være et synlig uttrykk for denne kjærligheten Gud har til, og blant mennesker (Stiftelsen Kirkens Bymisjon Oslo, 2013).

6.1.3 Liturgiske uttrykk

Bymisjonens liturgiske symboler er viktig for deres kirkelige identitet. *Brosteinen* er symbolet på hverdagen, erfaringer høstet gjennom livet og virkeligheten på gaten. *Lyset* og *lystenningsstedet* bærer troen, bønner, håpet og den ordløse bønner. *Rosene* bærer minnet om kjærligheten, både for Gud og mennesker med sin røde farge, mens tornene skal minne om Jesu forsoning og kjærlighetsoffer, det skal hjelpe mennesket til å huske Guds menneskelighet, en Gud som kjenner hverdagslivet med alt det innebærer av glede og

sorger, som han bar på sin egen kropp. *Korset*, båret ut i gatene, symbolisere Jesu kjærlighet til byen og hans seier over alt det onde. For den kristne tro, er det tomme korset det sterkeste og fremste symbolet for liv og håp (Stiftelsen Kirkens Bymisjon Oslo, 2013).

6.2 Oppsummering – i lys av forskningsspørsmålene

Visjonen til Bymisjonen er at alle mennesker skal få oppleve omsorg, respekt og rettferdighet som bygges på troen på Gud som livets Gud. Dette er troen på en Gud som inviterer alle til fellesskap, uansett hvilken historie de har.

Bymisjonen vil virkeliggjøre oppdraget til DNK gjennom tiltak som er i samarbeid og overensstemmelse med DNKs bekjennelse og dens organer, å fremme tiltak som virkeliggjør oppdraget DNK har.

Gud er en Gud med menneskelige ansiktstrekk, og dette inspirerer Bymisjonen til å være byens diakoni, og til å fremme arbeid der hvor annet menighetsarbeid ikke når frem. De ønsker å være en tilgjengelig kirke som jobber for menneskers ukrenkelige verdi grunnet i at de er skapt i Guds bilde.

Bymisjonen ønsker å være fremtidsrettet og vil være en klar og tydelig diakonal stemme inn i velferdsstaten med en gjenkjennelig kirkelig identitet som skal påvirke samfunnet. Dette skal føre til at de bidrar til å være en livsytende samfunn. Bymisjonens selvstendige rolle, gir dem mulighet til å stå i en særskilt tillitsrelasjon til målgrupper som har reservasjoner mot det offentlige hjelpeapparat.

Bymisjon ønsker at kirken skal oppleves tilgjengelig og nærværende. KSOS blir berørt av dette gjennom å ha Bymisjonen som eiere av enkelte lokale SOS-sentra.

Bymisjon og KSOS deler felles liturgiske uttrykk som ivaretar den diakonale og kirkelige forankringen hos begge.

7.0 Materialpresentasjon Kirkens SOS i Borg og Trøndelag

7.1 Diakonal og teologisk begrunnelse

KSOS har vært i endring fra begynnelsen og frem til i dag, og har gått fra å være tydelig på at medarbeiderne må være bekjennende kristen, til å si at medarbeidere må kunne identifisere seg med det kristne verdigrunnlaget til KSOS. Som en diakonal krisetjeneste leverer KSOS noe annet og noe mer enn andre krisetelefontjenester. De har kompetanse og mulighet til å gå inn i det religiøse rom, hvor Guds inngripen i menneskers liv er. I dette rommet, kan KSOS snakke om de eksistensielle spørsmålene og be en kristen bønn. Dette har ikke de andre krisetjenester muligheten til, derfor er det viktig og helt grunnleggende for KSOS å tviholde på det kristne grunnlaget (Mella, 2014).

Den diakonale profilen til KSOS i Borg står nedfelt i stautene som sier hvordan krisetjenesten er en del av diakonien. Noe som gjør den diakonal utover tilknytningen til DNK, er at det er en tjenesten som alltid er tilgjengelig. Dette er den delen av kirken som aldri stenger dørene. Livet er en gave fra Gud, og KSOS skal hjelpe til med å gi livsmot og håp (Mella, 2014).

KSOS er et godt merkenavn og selv om en del frivillige ikke er aktivt troende, så opplever mange det som trygt at det er i en kristen regi. Hver dag blir bønnene i forbønnspermen bedt, og ved noen sentre holdes en kort andakt og bes en enkel bønn. De fleste medarbeidere opplever det godt å bli bedt for, uten at dette oppleves påtrengende. For KSOS i Trøndelag er dette en tradisjon som bidrar til å holde KSOS fast i en kirkelig og diakonal praksis (Tennfjord, 2014).

7.1.1 Eierskap og utvikling

KSOS i Borg er en stiftelse som formelt eis av 65 menighetsråd, eldsteråd og Bispedømmerrådet. Dette støtter den diakonale profilen. Det var Bispedømmerrådet som kom med oppfordring til opprettelsen og KSOS står som selvstendige enhet under Bispedømmerrådet som en gren av DNK. Historisk var det Bispedømmerrådene som opprettet lokale KSOS kontorene, og dette farget måten tilbudet ble utformet på. Unntaket er KSOS i

Oslo. Nå som Bymisjonen har kommet inn på eierskapssiden, har de vært med på å sette sitt preg på tjenesten. I Borg ble det en endring på profilsiden da de gikk fra å være et selvstendig senter til å bli en del av sammenslutningen KSOS i Norge. KSOS i Borg hadde blant annet en tydeligere teologisk profil enn det de har i dag, noe som ble endret på grunn av de felles retningslinjene som KSOS i Norge har nedsatt for sammenslutningen. En videre årsak til denne endringen er, utfra Mella sin forståelse at Bymisjonen har kommet sterkt inn på eiersiden ved flere av SOS-sentra. Mella hevder at Bymisjonen representerer en annen og mer sosialfaglig diakoniforståelse enn det DNK tradisjonelt har gjort. Gjennom KSOS sine 40 år med historie, har det utviklet seg en praktisk diakonalforståelse som spriker både praktisk, åndelig og sosialt. KSOS i Borg befinner seg tettere opp til DNK enn det kanskje KSOS i Oslo gjør (Mella, 2014).

7.1.2 Den kirkelige og diakonale tilknytningen

Det som bidrar til å styrke diakonien og fremstår som det tydeligste symbolet på den kirkelige tilknytningen, er kapellet med et alter, lysteningssted og kors som finnes i ulike former på de ulike lokale sentra. Et annet viktig aspekt er den utstrakte forbønnstjenesten som finner sted. Mange konfidenter ønsker å bli bedt for og at det tenes et lys for dem. Bønner i Forbønnsboken blir bedt for ved hvert vaktskift, i to til fire uker før de tas ut, noe som er en ivaretagende funksjon i seg selv. Nå er ikke mengden bønner som blir bedt det som er viktig, men det er en dimensjon ved det å være KSOS, for uansett hva man sier at bønn er, så tror KSOS på bønn (Mella, 2014).

KSOS lange historie synliggjør at det er en tjeneste som det er *liv laget* for, og de ser at den vokser fremdeles. Skal KSOS fortsette å være en del av DNK diakonale oppdrag, må en stadig reflektere og stoppe opp ved hva som skal være deres diakonale egenart. Og fremfor det, må det stoppes opp med hva dette betyr for virksomheten og hvordan denne skal ivaretas (Mella, 2014).

Den diakonale selvforståelsen knyttes til visjonen om at alle mennesker som trenger noen å snakke med skal bli møtt av medarbeidere som er utvalgt og godt utrustet til oppgaven. Den diakonale idé er at Guds kjærlighet uttrykkes ved at et medmenneske har både tid og lyttende ører. Dette er en virkeliggjøring av Jesu bud om nestekjærlighet. Til tross for de

begrensninger telefonmøtet gir, legger KSOS til rette for at alle livets dimensjoner skal bli møtt. KSOS står på Livets side når det er truet, som gjenspeiles i troen på «Gud som skaper, Jesus som er oppfyllelsen av lovens intensjon om kjærlighet, og Den Hellige Ånd som livgiver. Både skapelsesteologien, treenighetstanken og nestekjærlighetsbudet ligger med andre ord til grunn for den diakonale selvforståelsen slik jeg oppfatter den» (Tennfjord, 2014)

Tennfjord tenker at når medarbeidere svarer telefonen ved å si *Kirkens SOS* så er de Kirken og det er Kirken som svarer. Man kan undre seg over om DNK har tatt dette innover seg. For mange medarbeidere er den kristne forankring en viktig del av motivasjonen for å være med i arbeidet, men her spriker nok motivasjonen også en del blant de frivillige. KSOS tilgjengelighet er en samfunnsressurs som hele døgnet kan dekke grunnleggende behov. Det kan kanskje være at det er et større fokus på samfunnsoppdraget til KSOS, enn på deres kirkelige oppdrag, selv om begge deler går hånd i hånd (Tennfjord, 2014).

Bokstavene SOS har minst to betydninger; det internasjonale nødropet *Save Our Souls*, og *Samtale Og Sjelesorg*. Sjelesorg var en sterkere del av krisetjenesten tidligere da det var mulig å få samtale ved oppmøte. Nå som det har blitt en landsdekkende tjeneste, har dette blitt vanskeligere (Mella, 2014)

Mella mener at KSOS særegenhet med sin tilknytning til DNK må ivaretas, KSOS leverer noe som ingen andre kan levere og Borg er derfor tydelig i å ta vare på den åndelige dimensjonen. Dette blir særlig ivaretatt gjennom at fag- og veiledningsmøter inneholder andakt. Sentrene praktiserer dette noe ulikt. Noen holder andakter med tydelig kristelig preg, mens andre har ord som skal føre til positive tanker om livet (Mella, 2014)

7.2 Kirkens SOS utfordring

7.2.1 Kontinuitetsbærere

Hva den åndelige dimensjon er og hva diakoni er, blir tematisert på innføringskurset. Medarbeidere som i utgangspunktet ikke anser seg selv som diakonale, men kan gjøre en utmerket tjeneste som gode samtalepartnere i en diakonal virksomhet, blir dyktiggjort. Utfordringen er å ha noen som er kontinuitetsbærere også når det gjelder den trossmessige

tilknytningen. Skulle KSOS rekrutter medarbeidere bare fra en indrekirkelig krets, hadde KSOS ikke eksistert i dag, grunnet i at det rett og slett ikke ville blitt nok frivillige. Tennfjord reiser også spørsmål om KSOS sin frivillighet *profesjonaliseres*. Med dette mener han at det ser ut til at det skapes en større distanse mellom rollene i det man gjør som medarbeider og det man gjør som seg selv. Kanskje kan dette skyldes hvordan veiledningen fungerer, det er antydning at veiledningen tidligere i større grad handlet om eget liv, mens det i dag kanskje er en større distanse til eget liv i og med at den åndelige dimensjonen er mindre integrert (Tennfjord, 2014).

Kristendomskunnskapen hos det norske folk er i endring, dette er en utfordring for rekrutering av nye medarbeidere. For en diakonal krisetjeneste som bygger på det kristne nestekjærlighetsbudskapet blir det en utfordring om den kristne tro blir mangelfull hos medarbeideren, dette utfordrer det å være en tjeneste bygd på frivillighet. Det må kunne stilles krav til noe kunnskap om kristen tro (Mella, 2014).

KSOS er et Norge i miniatyr når det gjelder livssynstrender, sier Tennfjord. Det er en utfordring og både være åpen for nytt og samtidig å holde fast i gode gamle idealer. Kursdeltagere har ofte et lite reflektert og et nokså distansert forhold til tro. Best kommer det til uttrykk i forholdet til bønn. «Det er ikke en selvfølge, slik det var før, at man startet vekten med å be sammen. Medarbeidere har sagt ja til å be for innringer, men har stor terskel og motstand mot å be for sin egen del» (Tennfjord, 2014). De har lite kunnskap om den kristne tro og det å snakke om tro er i utgangspunktet noe som er veldig privat. Undervisningen må gjøre temaet som omhandler tro, eksistensielle og åndelige samtaler til et tema som er like naturlig å snakke om som alle andre tema. Målsettingen er ganske enkelt, medarbeideren skal være gode samtalepartnere for de som trenger å snakke om tro eller en åndelig dimensjon. Denne utviklingen må få konsekvenser da dette vil være en utfordring for hvordan det skal håndteres i innføringskurset. Mella mener at det bør være en kurskveld i troens a-b-c, mens Tennfjords erfaring er at i Trøndelag har de i stor grad lykkes med å gjøre denne tematikken tilgjengelig for de frivillige (Tennfjord, 2014) (Mella, 2014).

7.2.2 Utvanning av diakonien

Når det gjelder profileringen så er KSOS på grunn av navnet en del av *Kirken*, dette betyr at mye kommer gratis. Men navnet kan også bidra til at det blir en for høy terskel for mange å ta kontakt. Det er også utfordringer i møte med offentlige instanser og andre frivillige organisasjoner. Her blir profileringen som et tiltak knyttet opp mot helse, mer spesifikt som et selvmordsforebyggende tiltak og et lavterskeltiltak for samtale når det er krise. Tennfjord ønsker at navnet var: KSOS Krisetelefonen (Tennfjord, 2014). Selv om det ligger en diakonal identifisering, så har den vært i utvikling. Bymisjonen står for en mer sosialfaglig diakonal tenkning. Mella hevder at denne tilnærmingen til diakonien står i kontrast til KSOS i Borg, som hadde en tenkning som stod nærmere menighetsdiakonissenes tankegang om diakoni. Denne *utvanningen* møter problemer når det kommer til bønn og trossamtaler. Det er ikke et mål om at det skal være teologer eller diakoner som har frivillig tjeneste, men medarbeideren må ha noe kunnskap. For dette kan føre til et skjæringspunkt når det kommer til de eksistensielle spørsmål (Mella, 2014).

7.3 Medarbeideren

7.3.1 Tjenesten som ivaretar

Når det ikke kreves et kristent livssyn, melder et spørsmål seg; er det nok at medarbeideren bare skal identifisere seg med den kristne grunnverdien for at den diakonale egenarten skal bevares? Noe kunnskap er viktig for å bevare tjenestens integritet. Alle frivillige har sagt ja til å være en del av denne tjenesten, den har høy status og stor faglig troverdighet. Dette trigger ansvarsbevisste og solide frivillige som ønsker å delta i noe "*skikkelig*". Dessuten er inngangen til tjenesten slik at alle opplever seg ivaretatt. Dette gjøres ved at alle går gjennom et grundig intervju etter at de har søkt om å bli kursdeltager. Inntakssamtalen skaper en forventning om ivaretagelse, og skaper derfor en grunnleggende trygghetsfølelse. Samtidig har vi tro på at mennesker uten en sterk kristen tro, kan utføre god diakoni i praksis. Noen går fra å være tilnærmet a-religiøse til og nærmest oppfylle Luthers ord om det allmenne prestedømme. Det er kanskje fremdeles slik at det er en høyere terskel for å ta kontakt med presten enn det er å kontakte KSOS (Tennfjord, 2014).

7.4 Konfidenten & Samtalen

Hva som er diakoni i praksis kan samles i det diakonale spørsmålet; *Hvem er min neste?* Dette besvarer seg selv for KSOS ved at de er der alltid for alle som har et behov for en samtale. I utgangspunktet skilles det ikke på hva man kan snakke om, men det sier seg selv at det er behov som ikke kan eller skal møtes, som eksempel samtaler med fokus på seksuell stimulering (Tennfjord, 2014).

7.5 Oppsummering – i lys av forskningsspørsmålene

Endringene i kravet fra at medarbeideren må være troende til å være lojal ovenfor det kristne verdisynet KSOS bygger sin virksomhet på, er en utfordring som både har positive og negative konsekvenser for KSOS. Det er viktig at KSOS holder på sitt kristne verdigrunnlag. KSOS har forankring i de kirkelige uttrykk, skapelsesteologi, treenighetslæren, nestekjærlighetsbudet, og eierskapets forankring i DNK som grunnlag for diakonien.

Diakonien har endret seg fra en menighetsfokusert diakoni til en mer sosialfaglig diakoni.

Medarbeideren representerer kirken når de svarer, men grunnet i den endrede kristendomskunnskapen hos det norske folk, bør det få konsekvenser for innføringskurset og for hvem som kan være medarbeidere i tjenesten.

Del IV Drøfting

I denne delen av avhandlingen møtes analysen og teorien i en drøfting, og i dette møte kommer jeg i større grad inn med min stemme. Avhandlingens problemstilling er; *Hvordan kan Kirkens SOS forstås som en diakonal bevegelse?* Med tilhørende forskningsspørsmål; *Hvordan forstår Kirkens SOS seg selv som diakonal bevegelse? Hvordan kan Kirkens SOS forstås som en del av Den norske Kirkes diakoni?* Dette vil legge føringer for hvordan jeg gjennomfører drøftingen. Jeg vil først finne svar på forskningsspørsmålene før jeg ser på avhandlingens problemstilling. Jeg tar med meg mine funn fra analysen og belyser dette med teori fra kapittel 4.0. I kapittel 12.0 vil jeg komme med oppsummerende og avsluttende kommentarer.

8.0 Hvordan forstår Kirkens SOS seg selv som diakonal bevegelse?

Som en del av KSOS sitt nei til ikke å være en verdinøytral aktør inn i velferdsstatens tilbud, var definisjonen på KSOS i startårene sjelesorg. Dette begrepet har de sluttet å bruke, kanskje med god grunn. Slik jeg har beskrevet det tidligere, er ordet sjelesorg lett gjenkjennelig innenfor den kirkelige konteksten, men KSOS sitt diakonale oppdrag retter seg primært mot det anonyme mennesket der ute, og for folk flest kan ordet sjelesorg virke fremmed. Å kalle det for samtale virker mindre skremmende og skaper kanskje en lavere terskel for å kontakte KSOS. Ved å tilby en samtale favner og når man enda flere, både kirkefremmede og mennesker som har et anstrengt forhold til kirke. Det vil uansett ligge en forventning til hva og hvem innringere og innskrivere møter bare gjennom navnet Kirkens SOS. Derfor finner jeg ikke det å fjerne begrepet sjelesorg som en svakhet eller trussel mot den diakonale egenarten til sammenslutningen.

For KSOS er selvmordsforebyggende arbeid diakoni. Det som da blir viktig for KSOS er å se større og bredere på sitt arbeid. Krisetelefon er et ledd i et mangfold av tiltak, og på bakgrunn av dette, blir det vanskelig å se på KSOS uten å sette det i konteksten psykisk helse. Det blir da nærliggende å se på definisjonen av helse for å forstå hva KSOS jobber mot og ønsker å oppnå. Verdens Helseorganisasjon har laget en omdiskutert definisjon på helse, og denne

definisjonen harmoniserer dårlig med hvordan virkeligheten ser ut. I følge dem er helse «*En tilstand av fullkommen legemlig, mental og sosialt velvære og ikke bare fravær av lyter*» (Glosli, 1999, s. 393). En krisetelefon med selvmordsforebygging som mål, må se lengre og utenfor denne definisjon av helse, ettersom denne forståelsen utelukker en helse for de fleste. En krisetelefon som jobber med selvmordsforebygging må hente sitt verdigrunnlag et annet sted og på et annet grunnlag. Diakonien gir dette grunnlaget som hevder at mennesket får sin verdi fra Gud som skaper og opprettholder livet.

8.1. Selvforståelsen

Det er utfordrende at det internt i organisasjonen er både usikkerhet og uenighet rundt den diakonale forståelsen. Det er en svakhet at det ikke er en tydelig felles forståelse av dette. Skulle KSOS vanne ut den diakonale profilen og egenarten ved tjenesten, må det likevel være noe som knytter de til det kirkelige om de fremdeles ønsker å kalle seg selv for Kirkens SOS. Det er et flott navn, men navnet krever også at det må være noe innhold av det kirkelige. Alternativet er å fremstå *bare* som SOS, noe som ikke er et godt alternativ. Dette vil slå bena under tjenestens oppdrag og utgangspunkt. KSOS vil fremdeles være kvalitativt ulik andre tjenester grunnet at de baserer sitt arbeid på frivillighet, men det å tape *Kirkens* vil være med på å fjerne noe av det unike med sammenslutningen og drastisk endre deres identitet.

KSOS tiltaksplan for årene 2013 og 2014 sier at det skal bli gjennomført samtaler internt i sammenslutningen om KSOS sin forståelse av deres trosidentitet og kirkelige tilknytning. Gjennom disse samtalene skal det avklares hvilke forventinger der er i sammenslutningen til den kirkelige tilknytningen, både lokalt og nasjonalt. I vedtektene er det som det er enighet om vedrørende den kirkelige forankringen, tydelig uttrykt ved at det står at det i samtalene tilbys bønn og rom for tro og eksistensielle spørsmål (Kirkens SOS i Norge, 2013, s. 29).

KSOS kan ikke beholde navnet uten å beholde den diakonale identiteten og må derfor komme frem til en felles bestemmelse for hva deres diakonale tilhørighet skal være. De må innholdsbestemme hva det vil si, og hva de forstår, med å være diakonale. Hva det ender opp med å være, må sammenslutningen i fellesskap avgjøre, men her bør KSOS trå varsomt, for fare for å vanne ut begrepet diakoni og dets betydning er stor, spesielt om en ikke tar den diakonale tradisjon innover seg og kommer frem til en felles forståelse. Diakonien er kirkens

frontfag, og skal KSOS fremdeles være en diakonal aktør, må det diakonale oppdraget tydeliggjøres og den kirkelige forankringen er et premiss for ivaretagelsen av dette. KSOS må sikre at deres forankring i det diakonale er noe mer enn kristen retorikk, for hvor allmenn kan diakonien være før det ikke lengre er diakoni? Som Aadland sier; «nestekjærlig handling mellom mennesker i samfunnet ikke er det samme som diakoni, selv om det kan ligne i det praktiske uttrykket» (Aadland, 2009b, s. 57)

I vedtektene til KSOS blir den diakonale forståelsen beskrevet. Det er noe uklart hvordan denne skal forstås. Det er ikke gitt ut fra det som står der hva de forstår diakoni som og hva de legger i dette. Det foreligger ikke dokumenter meg bekjent som beskriver hva diakoni er utover begrepet *nestekjærlighetshandling*, *DNKs verdi og menneskesyn*, og *DNK diakonale oppdrag*. Ut fra dette kan det virke som det forventes en kunnskap om hva DNK tenker om dette for å forstå hva KSOS legger i det å være diakonal. Men selv med den forståelsen vil det nok være vanskelig å gå grep om hva KSOS egentlig mener. For å få en klarere forståelse, kan det sees i sammenheng med dokumentene til Bymisjon. Etersom Bymisjonen er inne på eiersiden av flere KSOS-sentra, vil deres forståelse av diakoni kunne være både relevant og forklarende. I Bymisjons vedtekter finner vi en tydelig kristosentrisk diakoniforståelse og en tydelighet på at de ønsker å være en kirke med rom for alle, og som taler de svakes røst (Stiftelsen Kirkens Bymisjon, 2009). Med dette blir den diakonale og kirkelige tilknytningen klarere, men uten denne komparative sammenligningen, er det en utfordring å finne et svar på hvordan KSOS forstår seg selv som en diakonal bevegelse.

9.0 Hvordan kan Kirkens SOS forstås som en del av Den norske kirkes diakoni?

9.1 Diakoni – Kirkens omsorgstjeneste

DNK omtaler diakoni som kirkens omsorgstjeneste, men er det noe kvalitativt som skiller diakoni fra vanlig omsorg og hva gjør diakoni til diakoni? Dette er nødvendig å begrunne når for og i det hele tatt kunne argumentere for eller imot KSOS som diakonale, og for å forstå om den diakonale forståelsen og utførelsen KSOS har, er en utfordring til DNKs diakonale forståelse?

Diakoni og omsorg er både kvalitativt lik og ulik. Hegstad (2009) hevder at dette kommer av at den praktiske utførelsen av omsorg er kvalitativt lik. Verken diakonien eller den allmenne omsorgen har innhold som skiller dem fra hverandre. Det som derimot gjør diakonien i kvalifisert forstand ulik den allmenne omsorgen, er at diakonien alltid skjer i Jesu navn. Diakoni og evangelium er uløselig knyttet sammen og all diakonal virksomhet må være knyttet til Jesu frelsesbudskap. Dette betyr midlertidig ikke at det skal være evangeliefremidling i enhver situasjon diakonien opererer i. En diakonal handling er fremdeles en diakonal handling selv om evangeliet ikke uttrykkes eksplisitt. En forbindelse mellom disse to må likevel være der. Hegstad hevder at en diakonal handling er diakonal først og fremst for menneskets skyld, Jesus selv har bedt kirken om å gjøre det, som sendinger på oppdrag for og i Jesu navn (Hegstad, 2009). I dette forstår KSOS seg selv som en bærer av det diakonale oppdraget.

En mulig hypotese kan være; det er verre for kirken ikke å være diakonal enn det er for diakonien ikke å være kirkelig. Denne hypotesen finner støtte i Wyllers tanker om diakonien som hevder at diakonien ikke må være forankret i kirken (Wyller, 1999). Hegstad (2009) motsier denne hypotesen og mener at kirken og diakonien ikke kan løsrives fra hverandre, begrunnet i at det er kirken som er sendt til verden, og det er mennesker som er i kirken som et fellesskap som utøver diakonien. Jesus gav løfter om at han ville være tilstede i dette fellesskapet og dermed blir den gjerning kirken utfører et uttrykk for den nærværende frelse i Jesus Kristus. Den diakonale gjerning kan utføres av kirken eller av den enkelte i det kirkelige fellesskapet, og Hegstad skriver at enhver handling utført i Jesu navn, er diakoni (Hegstad, 2009). Basert på det Hegstad hevder, kan ikke KSOS være diakonal eller eksistere i sin

nåværende form som en diakonal virksomhet, om de ikke er forankret i det kirkelige. Dette blir enda et argument for at KSOS må ta debatten om hvilken *kirke* de vil være og hvordan diakonien skal prege KSOS, men ikke bare det, de må også tydeliggjøre hvilke forventninger de skal ha til kirken. Det KSOS med sikkerhet gjør som det fremkommer av analysen, er å utfører sine handlinger, om det dog ikke er eksplisitt sagt at de gjør det i Jesu navn.

Kirken er for mange et naturlig sted å gå til når krisen rammer. Kirken med sine prester og diakoner, og KSOS med sine frivillige, har en tyngde i at de med sin faglighet er gode på å møte mennesker i krise. Gjennom den diakonale og kirkelige forankringen KSOS har, og med den kompetansen medarbeidere blir utrustet med gjennom kursing og veiledning, kan medarbeiderne være bærere av denne profesjonaliteten som er arven kirken bærer med seg. Der hvor kirken kan virke ekskluderende på mennesker som tilhører en annen tro, ikke tror eller har aversjoner mot å gå til en prest, kan KSOS være et godt alternativ som håpsbærere. Fra denne vinkelen så fremstår KSOS sitt arbeid som diakonalt blant annet ut fra deres forbønnsarbeid og den diakonale omsorgen. Samtidig må man kunne si at frivillige medarbeidere umulig kan ta til seg så mye av kirkens arv gjennom et 40 timers innføringskurs, og derfor er det vanskelig å se for seg at de skal kunne være håpsbærere på vegne av kirken (Stifoss-Hanssen, 2009).

9.2 Forankringen

Er KSOSs forankret i DNK i organisatorisk eller teologisk forstand? For å være en diakonal aktør, må den være forankret i kirken som sendinger og representanter for Jesu nestekjærlige handling i verden. Hypotesen som ble fremlagt kan forstås som at KSOS kan være diakonal uten å være i kirken, men at kirken trenger at KSOS er forankret i den. Dette vil være umulig å forsvare da det er kirken som er sendt til verden, og det er den gjerning som kirken gjør for medmennesker som er diakonal. I tillegg ville KSOS uansett bare stå for en liten del av kirkens diakonale arbeid, så om KSOS forsvinner vil kirken kunne fremholde sitt diakonale arbeid. Dermed er det KSOS og andre diakonale virksomheter som trenger forankringen i kirken for å være diakonale, og ikke omvendt, og om det da er i teologisk forstand eller i organisatorisk forstand blir mindre viktig.

Kirken som organisasjon er likevel avhengige av at de har aktører som tar ansvaret for det diakonale og kirkelige oppdraget utenfor kirkens fysiske dører både for å øke kapasiteten til å ivareta det diakonale arbeidet og for å øke rekkevidden sin. Diakonienens grunnteologiske tanke er å gå ut til menneskene som ikke oppsøker kirkens gudstjenesteliv. Diakonien er Jesu nestekjærlighet i praksis, og bygger derfor alt sitt arbeid og motivasjon og begrunnelse på Bibelen og spesielt de evangeliske tekster. Det er ikke slik at det arbeidet diakonien står for, ikke kan utføres uten denne forankringen. Mye av det arbeidet som utføres av diakonale virksomheter står i samme tradisjon som annen allmenn omsorg, men diakonale tjenester står også i en annen tradisjon og med en annen motivasjon, som strekker seg helt tilbake til Jesus. Det er nettopp denne tradisjonen som gjør KSOS til noe mer enn tjenestene de ikke-diakonale aktørene tilbyr. Skal KSOS bevare sin særegne identitet, og være noe mer og noe annet enn vanlig omsorgsarbeid, er de avhengige av å være forankret i kirken og diakonien. Gjennom diakonien kan de tilby den alltid nærværende kirken og ta hele mennesket på alvor. Skulle de tone ned den diakonale identiteten eller bevege seg bort fra den, vil det kanskje være nødvendig å se på om de da forbli noe annet enn andre akutt-tjenester. Det virker mot sin hensikt at KSOS skulle være bare SOS. Men samtidig er det viktig å fastholde at om de skal beholde navnet med kirken i seg, må det være elementer i tjenesten som fyller navnet med innhold, som nå blant annet er diakonien.

9.3 Kirkens SOS – hvem er de ansvarlige ovenfor?

Det ble i teorien fokusert på at diakoni skjer i, og ut av et fellesskap. Diakonien ble også forankret til kirken og i denne avhandlings tilfelle, til DNK. Det å være en del av et større fellesskap som går utover KSOS sine kontorer, har en ivaretagende funksjon. KSOS er frivilligbasert, men det koster å drive. Det som bærer KSOS økonomisk er statlige og kommunale tilskudd, prosjektmidler og kollekter fra menigheter i DNK. Skulle det skje en utvanning av diakonien, eller en løsrivelse fra tilknytningen til DNK, vil kanskje det økonomiske tapet være lite sett i forhold til tap av de andre økonomiske tilskuddene, men det det at de mister en landsomfattende støttespiller i dette arbeidet som bør sees på som et tap. En omformulering av hypotesen jeg tidligere presenterte kan være at det for KSOS er verre å ikke være diakonal med forankring i DNK, enn det er for DNKs diakonale oppdrag å ikke ha KSOS tilknyttet seg.

Det kan være at KSOS vil vinne mye ved å fjerne *Kirken* i navnet og løsrive seg fra den kirkelige og diakonale forankringen. Kanskje vil flere kontakte KSOS og kanskje blir det lettere for det offentlige å bevilge økonomisk støtte, avvertere og henvise til KSOS i større grad enn det gjøres i dag. På den andre siden, så har kirken alltid vært tilstede ved kriser, og det er når kriser oppstår trekkes mennesker som til vanlig ikke bruker kirken til kirken. Dette viste seg spesielt ved blomsterhavet som vokste utenfor Oslo Domkirke etter terrorangrepet på Norge 22. juli 2011. Det var til Kirken man da søkte. Dette viser at navnet bærer med seg en merkelapp som skaper troverdighet og gir inntrykk av at det er en instans som kan forvalte kriser og sorg. Dette viser seg også i hverdagen blant annet gjennom det faktum at prester og diakoner har faste plass i mange kriseteam i kommuner over hele landet. Det har alltid vært en forbindelse mellom nøden, krisen og kirken. Denne troverdigheten, arven og tradisjonen er KSOS bærere av. Som vi så i presentasjonen av KSOS, startet det som Kirkens Nattjeneste, og ble skapt i den hensikt å gi prester en avlastning om natten, slik at prestene kunne sove med den viten at det alltid var noen som svarte en telefon fra mennesker som var i krise.

Kanskje er det kirkelige navnet avskrekkende for mange som ville kontaktet KSOS om det hadde en mindre tydelig kirkelig identitet, men samtidig er det kanskje grunn til å tro at den samme kirkelige identiteten som skalper avstand for noen skaper tillit og trygghet for andre. Dermed er det grunn til å tro at flere ville slutte å kontakte KSOS dersom identiteten og forankringen til DNK ble borte. Ut fra denne forståelsen er det grunn til å tro at KSOS vinner mer på å være Kirken enn de taper, og KSOS bør derfor være forsiktige med å legge bort den kirkelige tilknytningen.

Den kirkelige tilknytningen tilfører også KSOS et visst tilfang av frivillige fra menigheter grunnet navnet og tilknytningen. Det er imidlertid også en del som unnlater å bli frivillig grunnet den kristne profilen, og kanskje spesielt på grunn av kravet om å kunne be en bønn for innringere og innskrivere. Det er lett å se for seg at tilfanget av frivillige kunne blitt større om man åpnet opp for at flere kunne være frivillig, og det ville kanskje også generert nye grupper av frivillige. Samtidig er det ikke mulig å overse sjansen for at KSOS ville tape en del frivillige på dette. De frivillige som ser på denne tjenesten som sin gudstjeneste og sitt kirkelige fellesskap ville nok ikke fortsatt i sin tjeneste dersom KSOS ble livssynsnøytral. Diakoniens styrke for DNK er at den genererer frivillighet. Om denne frivillighetsgenereringen har noen sammenheng med frivilligheten i KSOS har jeg ikke noen empirisk underbyggende data. Men når man vet at diakonalt arbeid genererer frivillighet i

DNK, er det ikke usannsynlig at samme mekanisme finnes i KSOS.

Drøftingen over viser at KSOS blir ansvarlig ovenfor DNK, da de selv har påtatt seg ansvaret for å utføre det diakonale oppdraget. I dag fungerer KSOS som noe langt større enn prestenes avlastningstjeneste, den tar på seg DNKs ansvar for alltid å være åpen og tilgjengelig. Selv om det ikke finnes noen forpliktende dokumenter som eksplisitt forankrer KSOS til DNK og motsatt, er forpliktelsen der. Dette skjer gjennom KSOS egen definisjon på hva deres diakonale oppdrag er og sin egen plassering av seg selv som en del av DNKs diakonale oppdrag. Som analysen har vist, er det ikke prioritert fokus på dette, noe som vil være nødvendig at de retter sitt søkelys mot. Det er ikke en ensidig sak om hvorvidt KSOS skal knytte seg nærmere eller skape løser bånd til DNK. Tettere bånd kan bety at KSOS taper integriteten hos en del, men løsere bånd vil kunne bety tap av tillit hos andre. Uansett hva KSOS velger å gjøre, bør det skapes en klarhet i dette om de skal ivareta egen integritet.

10.0 Hvordan kan Kirkens SOS forstås som en diakonal bevegelse?

10.1 Kirkelig, allmenn eller sekularisert diakoniforståelse?

En del av KSOSs diakonale oppdrag er fokus på mennesker som står i umiddelbar fare for å ta eget liv, mennesker i eksistensielle krise og som sliter med ensomhet. Det jeg imidlertid vil behandle her er deres arbeid rettet mot det å snakke om døden. Det er krevende og utfordrende å sette ord på og snakke om selvmordstanker og det er derfor interessant at KSOS har fokus på det som en viktig del av sitt diakonale oppdrag. Det som også er interessant er fokuset på forebygging av ensomhet. Videre skal jeg fokusere på at KSOS retter sitt arbeid imot mennesker som sliter med tro og eksistensielle spørsmål gjennom å ta i de primære utøverne av diakonien i KSOS, nemlig medarbeiderne.

Slik det kom frem av analysen, tror KSOS på det diakonale medmenneske. Ut fra det forstår jeg at de ser på alle sine medarbeidere som diakonale etter gjennomført inntakskurs og opptak i tjenesten. Som diakonale medarbeidere skal de omsette Jesu nestekjærlighet i praksis i samtalen med konfidenten. Med det som forutsetning er det interessant å legge merke til at

KSOS har vært i bevegelse fra å kreve at medarbeiderne har en kristen tro, til at de kan være lojal til det kristne verdigrunnlaget KSOS bygger sitt arbeid på. Denne endringen av inntakskriteriene har ført til at tilstrømningen av frivillige ikke har gått ned, som den kanskje ville gjort om rekrutteringen skulle skjedd fra en stadig minkende indre kirkelig krets. Endringen sikrer derfor en jevn flyt av frivillige, men det har også ført til at hvem de frivillige er har endret seg. Frivillige kommer nå fra alle grupperinger i samfunnet. Tennfjord (2014) hevder at; «KSOS er et Norge i miniatyr når det gjelder livssynstrender».

Når vet vi at det er et stort mangfold av frivillige i KSOS, og endringen nevnt ovenfor har ført til at det vil være mange frivillige som ikke har en uttalt kristen tro, hvordan kan da de frivillige medarbeiderne være diakonale? Kan det forsvares at diakoni utøves av aktører som ikke selv har en bekjennende tro? Og ikke bare det, hvordan kan medarbeideren utøve diakoni når, ifølge Mella, kunnskapen om kristen tro blant det norske folk begynner å bli mangelfull, og den derfor gjerne er mangelfull blant de frivillige også?

I de tilfeller hvor det er diakonale institusjoner som har helse og omsorg som primærfokus, er dette lettere å forsvare, men når det kommer til en virksomhet som KSOS som uttalt utøver diakoni, blir dette noe vanskeligere. Når Wyller gjør seg noen tanker om diakoni, kan det virke som han setter et skille mellom diakoni og en kristen diakoni og dermed, som vist i teorikapittelet, blander to ulike begreper hvor det for meg ville vært naturlig å snakke om diakoni og allmenn omsorg. Wyller skiller mellom kristen diakoni og en allmenn diakoni, og hevder videre at det ikke er nødvendig å tro på Gud for å ha et *kristent kall* (Wyller, 1999). Ut fra dette ståstedet er det uproblematisk å kalle KSOS sitt arbeid for diakoni, og det kan til og med være at det vil falle mer under kategorien kristen diakoni med mindre de endrer seg i en mer sekulær retning.

Men for meg virker dette noe feilslått, og jeg støtter meg til Oftestad som hevder at Wyller med dette driver en sekularisering av diakonien, som vist i kapittel 4.1.1. Det er riktig at Luther bruker ordet *kall* både om det kristelige og det verdslige arbeidet, men slik jeg forstår Luther når han sier at hva enn du gjør, gjør det som en tjeneste for Gud, så legger han som en forutsetning at der er en kristen tro i bunn. Oftestad forstår også Wyllers fortolkning av Luthers lære om kall slik, mens Wyller derimot mener at kall og den kristne tro ikke trenger å knyttes sammen. Wyller forklarer dette ut fra en humanistisk forståelse av skapelsestanken og forklarer at kallet kommer fra menneskets indre uten en klar avsender. Jeg forstår det da slik

at Wyller hevder at samfunnet kan kalle en person til tjeneste, og mener han med dette slår bena under hvordan kirken tenker om det å kalle mennesker til tjeneste for Gud. På denne måten frigjør Wyller diakonien fra både kirken og den kristne tro (Oftestad, 2005) (Wyller, 1999).

Om KSOS tar Wyllers forståelser til inntekt for sin vurdering av nye diakonale medarbeidere, kan det forsvares at KSOS benytter seg av frivillige medarbeidere som ikke har en uttalt kristen tro. På denne måten kan medarbeideren være agenter for den diakonale handling grunnet i at troen på Gud ikke er nødvendig for å ha et *kristent kall*. Det kan virke som KSOS gjør nettopp dette, og at de dermed bevisst eller ubevisst har dette diakonisynet forankret i selvforståelsen. Men blir ikke dette, som Oftestad hevder, en verdslig diakoni? Og om diakoni blir verdslig, opphører den da ikke å være diakonal? Skal vi tro Moltmann (1979), som hevder at diakonien må være forankret i et Kristus-fellesskap for å være diakoni, så gjør den det. Dermed blir Gudstroen viktig for å utøve diakoni. Diakoniens egenart hentes fra Jesu død på korset og forankres og skapes i et Kristus-fellesskap. Derfor må det være et tydelig Kristus-fellesskap i KSOS om den kan være diakonal. Hvordan ser da dette Kristus-fellesskapet ut for KSOS? Mella og Tennfjord hevdet at kapellet med dens funksjon og bruk er ivaretagende og forankrende i både diakonien og teologien. Når KSOS også er den alltid nærværende kirke, blir dette det som forankrer og skaper fellesskapet. Når dette er sagt, så må det også være rom for at en sammenslutning kan være diakonale, selv om ikke alle medarbeiderne er det, noe Aadland holder frem (Aadland, 2012).

Den australske teologen Collins mener at begrepet diakoni peker til et ærefullt oppdrag. Collins mener også at diakonibegrepet i urkirkens historie ble forstått som kirkens oppdrag i verden som en brobygger, noe som for KSOS passer godt, da det er *verden* som ringer til KSOS (Collins, 1990) (Nordstokke, 2005). Basert på hva Collins skriver, blir det forståelig når Tennfjord (2014) hevder at medarbeideren har en opplevelse av å være med på noe *skikkelig* og KSOS har stor tro på *likemannsarbeidet*.

Det kan synes at KSOS har en diakonal selvforståelse som i større grad er knyttet til Wyllers diakoniforståelse enn den som er representert ved Oftestad og Collin. Nå skal det sies at Oftestad og Collins heller ikke er enige om en felles diakoniforståelse, men de står antagelig sammen om å være uenige med Wyller. Wyllers sitat ovenfor kan føre til at alt og ingenting blir diakoni og skulle KSOS ta denne tolkningen til seg, kan det føre til at de ikke forblir det

de er så stolte over å være; noe annet og noe mer enn andre krisetjenester. Dette kan forstås på ulike måter, selv om KSOS er basert på frivillighet og har en religiøs forankring i forhold til eksempelvis Mental helse som har ansatte, blir det kvalitative innholdet likt, da det er diakonien og frivilligheten som gjør KSOS til noe annet.

10.2 En ikketroende diakoniutøvelse

Vi skal ikke gi helt slipp på spørsmålet om *en sekularisert diakoni*. Om vi ser bort ifra Wyllers tolkning av diakoni og kall, kan det likevel forsvares at ikketroende har en diakonal tjeneste? Dette kan forsvares på ulike måter. Vi har alt sett hvordan Wyller forsvarer det og skal nå se nærmere på Tennfjords innfallsvinkel til denne problemstillingen. KSOS tror at god diakoni kan bli utført, selv om det ikke er en sterk kristentro bak. «Noen går fra å være tilnærmet a-religiøse til og nærmest oppfylle Luthers ord om det allmenne prestedømme» (Tennfjord, 2014). Dette skal vi legge merke til, for det er en interessant betraktning Tennfjord kommer med her. Dette viser kanskje noe av det som skjer med medarbeidere som engasjerer seg i et diakonalt arbeid. Og da blir det, som Aadland hevder, nok at virksomheten tror, når man utvider forståelsen av hva en trosbasert virksomhet er (Aadland, 2012).

Samtidig reiser Aadland et *gult flagg* til advarsel. En for utvidet, utvannet og grenseløs diakoni fører til tap av diakoniens identitet og det særskilte oppdraget. Dette kan imøtekommes med et pragmatisk skille ved å differensiere mellom diakoni og nestekjærighet: Nestekjærighet utøves av enkeltindivider, mens diakoni utøves av fellesskapet. Nestekjærighet som en individuell handling kan sees i sammenheng med beretningen om den *Barmhjertige Samaritan*. Diakoni knyttes riktig nok til en handling utført av både individuelle og kollektive handlinger, men da blir det individuelle innenfor allmenn diakoni og det kollektive innenfor den spesielle diakonien. Diakoniens hovedoppgave er å vise omsorg og nestekjærighet etter Jesu forbilledlige eksempel, og gjennom det gi mulighet til å møte med Frelseren. Når det er dette som er diakoniens hovedanliggende, kan det også bli utført av en ikketroende, som Wyller hevder. Denne diakonale forståelsen passer godt til måten KSOS fungerer på i dag, men den er ikke uten utfordringer, for det er vanskelig å se hvor grensene går. Kan for eksempel alle de frivillige være ikke-troende, uten at dette betyr at sammenslutningen mister sin diakonale identitet? Eller er det bare en viss prosent som kan være ikke-troende? Det er derfor viktig at KSOS trå varsomt slik at KSOS bevarer sin

annerledeshet (Aadland, 2009a, s. 161).

Dette er ikke bare uproblematisk, en diakonal forankring forplikter. Jeg hevder ikke her at KSOS driver med en sekularisering av diakonien, men det står i fare for å skje om det ikke bringes til klarhet og enighet innad i virksomheten hva diakoni skal bety for dem. Jeg opplever at det finnes krefter som jobber for en mer sekularisert sammenslutning, mens andre igjen ønsker en sterkere kristen identitet. Sammenslutningen må også ta på alvor medarbeiderens ønske om å ta det diakonale oppdraget på alvor. Dette viser seg gjennom et ønske fra de frivillige medarbeiderne om økt kunnskap rundt temaet tro og bønn, til tross for at mange ikke har noen tro selv. Dette er positive tegn fra *gulvet* i KSOS. Svaret på spørsmålet om en ikke-troende kan stå i en diakonal tjeneste er *ja*, men ikke uten forbehold. Som Mella påpeker, er det viktig at det finnes en basiskunnskap om den kristne tro hos den enkelte medarbeider for at KSOS sitt diakonale oppdrag skal bli ivaretatt. En konsekvens av dette blir kanskje at opplæringen om temaet tro må bli styrket. Men det er også mulig å svare *nei* på spørsmålet om hvorvidt en ikke-troende kan stå i tjeneste hos KSOS. Det er ikke alle ikke-troende som kan være del av et diakonalt arbeid. Utviklingen i det religiøse landskapet i Norge bør gjøre noe med hvem KSOS lar komme inn i tjenesten, og det kan være at det må være en annerledes selektering. Medarbeidere som er motstandere av den kristne tro og kirke, kan ikke være medarbeidere. Slik diakoniplanen fremhever det, så er handlingen å spørre *hvem er min neste og hva vil du jeg skal gjøre for deg?* Nestekjærligheten kan læres, og det diakonale blikk kan alle øves i å bruke aktivt, men dette går ikke om medarbeideren ikke vil være med på det. Vi skal legge merke til at KSOS tror på bønn, uansett hva man sier bønn er. Det som nesten er underlig, er at det kreves ingen tro av medarbeideren, men det forventes at de skal kunne be for konfidenten (Foss, 2009) (Aadland, 2009b, s. 55).

Tennfjord (2014) betegnet medarbeideren som Kirken. KSOS tror at Gud er nærværende der hvor mennesker til enhver tid er, og at Gud kjenner det gode og det vonde i menneskers liv. Den diakonale tjeneste tar Guds utfordring og oppdrag på alvor og møter mennesker med kjærlighet og omsorg. Dette møtet kan gi livsmot. Men det blir en utfordring å skape disse møtene om medarbeideren ikke har nok kristendomskunnskap, og her kan det være grunn til bekymring om vi skal tro på Mella (2014) som ser med bekymring på den manglende kristendomskunnskapen hos det norske folk. Denne utfordringen blir ikke mindre når det ikke avkreves tro hos medarbeideren. Aadland (2009b) hevder at det er nok at virksomheten tror, men det er likevel den enkelte medarbeider som står i det konkrete møtet med konfidenten og

må ivareta virksomhetens tro. Dette må sammenslutningen ta innover seg i spørsmål om tro og som kirkens representanter utfordrer dette hvordan KSOS tenker om diakoni. Støtter vi oss på Aadland, kan en ikketroende være frivillig i KSOS, noe som kan styrke tjenesten. Diakoni genererer frivillighet, KSOS er kirke for alle mennesker, en kirke som er åpen døgnet rundt og som når frem hvor ingen andre når frem og blir kirke og diakoni for alle.

Jeg spurte om KSOS kan forstås som en diakonal virksomhet når den benytter seg av ikketroende medarbeidere og ikke har et klassisk menighetsfellesskap. Wyller og Aadland argumenterer for, Oftestad og Moltmann imot. Et bidrag til denne diskusjonen finner vi i dokumentene fra Bymisjonen. Analysen viste at det kan det virke som det for Bymisjonen er viktig å etablere en ny forståelse om forholdet mellom tro, verdier og profesjonalitet - altså den praktiske utførelsen av oppdraget. Bymisjonen har erfart det samme som KSOS, at det er et økende antall ikketroende og annerledestroende med i virksomheten. Dette møter Bymisjonen og det har vært en utvikling hvor de ser på sine ansatte mer som helhet. Dette førte til at det ble skapt et forslag til en ny modell for ansatte i diakonale virksomheter hvor livssyn og faglig kompetanse ble til en integrert helhet. Det kan synes som KSOS har tatt dette til seg. Bymisjonen endret sin formidling av verdigrunnlaget og så på den nye *forkynnelsen* som en dialog om verdi og religiøse spørsmål. Gjennom dette ble det ikke som Wyller sier nødvendig med en kristen tro for å ha et kristent kall (Lorentzen, 1990, s. 63). Aadland åpner også for dette.

10.3 Hvordan kan Kirkens SOS forstås som et trosfellesskap?

KSOS betegner seg som et trosfellesskap, dette fører til at det alltid er håp, som gjør KSOS til håpsbærere, og dette forplikter medarbeideren. Medarbeideren skal være den som bærer konfidenten i håpets armer, en kompetanse som blir gitt fra diakonien. På spørsmålet om en som ikke er troende kan tjenestegjøre i KSOS gir analysen svaret ja, med forutsetninger. Som Mella påpeker, må det være en viss kunnskap og lojalitet mot KSOS teologiske og diakonale forankring. Dette er også et ønske fra lederforum i KSOS som har avdekt behovet for økt kompetanse i samtalene om tro (Kirkens SOS i Norge, 2013b, s. 29) (Kristiansen, 2012).

Foss (2009) refererer til Jesu beretning om den barmhjertige samaritan. Her var det de troende, *presten og levitten*, som gikk forbi, mens det var en samaritan, en anonym skikkelse,

som hjelp den trengende. Det er kanskje med god grunn at nettopp denne teksten er brukt som definisjon på diakonal handling. Både samaritanen og den nødlidende er *identitetsløse*. Beretningen sier ikke noe annet om hjelperen enn at han reagerte på nøden, og den sier ikke noe annet om den trengende annet enn at han trengte hjelp. Dette kan stå som gode bilder på konfidenten og medarbeider i KSOS. Her ligger det en tydelig handling og aktivitetsfokus.

Analysen har vist at normene til KSOS beskriver at deres forståelse av diakonalt arbeid gjør deres arbeid diakonalt fordi det er basert på DNK sitt verdi- og menneskesyn, og bekjennelsesskriftene. Dette utføres gjennom å omsette Jesu nestekjærlighet i praksis gjennom en akutt-tjeneste via telefon og nettbaserte tjenester. Dette virker for meg noe diffust og som en vanskelig beskrivelse. Sier de med dette at alt arbeid er diakonalt så lenge de har DNKs verdi og menneskesyn i bunn? I følge Moltmann (1979) opererer diakonien i og ut fra et fellesskap. DNK tilbyr et sosial fellesskap for de som søker det, noe KSOS ikke kan tilby da de eksplisitt sier at de ikke skal være en erstatning for vanlig sosial kontakt. Det fellesskapet KSOS kan tilby, er for og mellom medarbeiderne på vakt. Fellesskap er en dimensjon ved diakonien, men forstår medarbeideren at de er en del av et diakonalt fellesskap? Og om de gjør det, hvordan oppleves den diakonale selvforståelsen til KSOS og det å være en *diakonal medarbeider*. De er en utpreget diakonal krisetjeneste som ser på krisetjenesten gjennom telefoni og internettjenester som utøvelse av KSOS sitt diakonale oppdrag. Av analysen kommer det ikke frem noe klart svar på hvordan de frivillige ser på sin egen opplevelse av å være diakonale medarbeidere utover at de etterlyser mer kompetanse på dette området.

Fellesskapet er skapt av Gud og er til for Gud, og gjennom det blir det et felleskap som er til for andre og ikke sin egen skyld (Moltmann, 1979). Når det kommer til de frivillige, viser analysen at KSOS ikke legger stor vekt på hva medarbeideren tror eller ikke tror. Hvilke konsekvenser dette får for virksomheten, kan forstås på ulike måter. Slik det kom frem fra Mella (2014) kan dette føre til at integriteten til tjenesten blir truet. At medarbeidere i en diakonal tjeneste mangler kristendomskunnskap, kan gå utover konfidenter som kontakter KSOS nettopp fordi de er Kirken, og dermed ikke får levert det de forventer. Tennfjord (2014) hevdet at i det medarbeideren svarer konfidenten, så er de representanter for kirken. Og de er ikke bare det, de er representanter for Jesus, som gjennom kirken fortsetter sin tjeneste, og de som er i Jesu tjeneste er Jesu etterfølgere hevder Iversen (Kleiven, 2008). Om dette er tilfelle, hvordan mestrer da medarbeiderne denne rollen?

Er det grunnlag for å være kritisk til den utvelgelse KSOS gjør av frivillige? Tennfjord (2014) så på de frivillige medarbeiderne som kirken når de svarte telefonen, og Blaasvær (2004) fremhever at KSOS ser på seg selv som den døgnåpne kirken. Ut fra denne forståelsen, blir medarbeideren representanter for kirken, og som representanter for kirken med alt det den står for og er, må det være mennesker som rommer det å være kirken. Dette kan være et stort oppdrag, så hvem kan gjennomføre det? Og hvem kan egentlig avgjøre hvem som kan og ikke kan stå i en tjeneste som diakonale agenter? Ser vi på hvordan Jesus valgte sine medarbeidere, hvem han valgte å bygge sin kirke, tegner det seg et tydelig bilde. Hvordan Jesus valgte og vurderte sine medarbeidere ut fra deres egnethet utfordrer og sier mye om hans kirkesyn. Som Bibelen beskriver det, er det ikke de vi ville tenkt på som typiske kirkebyggere i dag. Jesus inkluderte og satset bredt på ulike mennesker. Dette bør stå som et eksempel til etterfølgelse for hvordan medarbeidere blir valgt ut, og for hvordan vi vurderer og velger ut medarbeidere i vår kirke. Det må tenkes større om både oss selv og andre når det kommer til betydningen av våre gaver og hva hver enkelt kan gjøre for å være med på å bygge det fellesskapet det er kalt til å være (Moltmann, 1979). Som Bibelen presenterer han, er ikke Peters den vi hadde tenkt at var egnet til å være klippen. Måten KSOS velger ut sine frivillige på kan tyde på at de tar dette på alvor. Samtidig leder ikke utvelgelsen av frivillige til at diakonien automatisk blir ivaretatt. Nettopp det å gjøre utradisjonelle valg av medarbeidere til diakonal tjeneste krever at samme frivillige får mer oppfølging for å kunne stå i tjenesten de skal gjennomføre og fylle rillen KSOS forventer at de skal mestre. I KSOS betyr dette konkret; undervisningen og den diakonale profilen må styrkes. Samtidig er det viktig å huske at det er den frivilliges engasjement som er diakoniens styrke.

10.4 Sjelesorg eller samtale

På noen måter KSOS driver med sjelesorg, selv om de ikke selv definerer det som dette. Samtidig ser vi ut fra teoretikernes definisjon på hva sjelesorg er, og tar det som en forutsetning at utøver må være kristen, at det ikke *alltid* sjelesorg som blir utøvd da det er et stort spenn i de frivilliges trosståsted. Dette utfordrer da diakoni og sjelesorg blir så tett knyttet sammen (Nissen, 2008). Dette er relevant å se på om KSOS egentlig driver med sjelesorg, særlig i forhold til de samtalemetodene KSOS benytter seg av, den tjenesten de gir og den diakonale tilhørigheten til KSOS. Sjelesorg er en viktig del av det diakonale feltet og den diakonale språkbruken. Kan det i det hele tatt være sjelesorg når den finner sted pr.

telefon og ikke har nærværet i rommet? Svaret er ja. Sjelesorg er omsorg for sjelen, og det er nærvær i samtalene, dog på en annen måte. Men kanskje er fraværet grunnen til at de har gått bort fra begrepet. I samtalene inviteres KSOS inn i konfidentens vanskeligste og innerste rom, og her blir medmenneskelighet tilbudt når natten er mørk. I istedenfor å bruke begrepet sjelesorg, benytter KSOS begrepet *Befriending*. *Befriending* handler om å stille opp for en venn, og dermed blir konfidenten i denne sammenheng noe annerledes enn konfidenten i en tradisjonell sjelesørgerisk kontekst (Kirkens SOS i Norge, 2013b, s. 30). Den frivillige er også noe annet enn en profesjonell kirkelig ansatt og kan tilby befriending, men å forvente at de skal mestre faget sjelesorg er kanskje i overkant av hva en frivillig medarbeider skal kunne yte. I beste fall kan KSOSs *sjelesorgsarbeid* plasseres innenfor en terapeutisk sjelesorg (Grevbo, 2006).

Blaasvær (2004) sa at krisetjenesten KSOS tilbyr kunne betegnes som en førstelinje-tjeneste. Ved at det er en førstelinjetjeneste begrenser det noe hva KSOS kan og skal gjøre. Glosli (1999) kaller det for nulltelinje-tjeneste siden det er en akutt tjeneste og KSOS kommer inn på banen før det profesjonelle hjelpeapparatet settes i gang. Jeg mener det er et bedre begrep for tjenestens karakter. KSOS definerer seg som tilbudsyter av krisetjenester, med formålet om å gi konfidenten et lyttende medmenneske til enhver tid av døgnet. Det som kjennetegner deres diakonale profil, er at de er på livets side og de er en døgnåpen kirkelig tilbud. Som en del av det diakonale arbeidet kirken utfører, er dette den viktigste side av SOS-arbeidet. Et kirkelig tilbud som aldri stenger dørene betyr et kontinuerlig nærvær, og kan de tilby konfidenter kontakt med et medmenneske til enhver tid. Dette er av stor betydning for KSOS og ser det som et viktig oppdrag og som en vesentlig del av kirkens møte med konfidenter. (Bjørnøy, 2004) sier at problemer, kriser, eksistensielle spørsmål, ensomheten og dødstanker ikke lar seg styre av klokke og åpningstider. Derfor skal KSOS alltid være der som et lyttende medmenneske og i dette møtet inviteres Gud inn, taust eller konkret.

10.5 Møtet med konfidenten

Jeg valgte å betegne KSOSs diakonale tjeneste som kausaldiakoni. KSOS er Kirkens AMK og driver med akuttdiakoni for mennesker i krise. Som vist, ønsker KSOS å møte ensomhet, suicidale og de i følelsesmessige eller eksistensiell krise. Det er et arbeid som har et her og nå fokus, og som avsluttes når telefonkontakten brytes. Dette er ikke alltid en fordel. Noen

samtaler er av en slik art at det ville vært fordelaktig med oppfølgingsmuligheter og invitasjon til flere samtaler. Mange konfidenter som kontakter KSOS gjør det på grunn av ensomhet. Det er noe paradoksalt over det å tilby nærhet gjennom en telefontjeneste for mennesker som opplever ensomhet. Omsorg handler om nærhet, og nærhet kan ikke skapes gjennom telefonene. Dette er betraktninger som kom så tidlig som i 1999, før internett som sosial møteplass hadde tatt av. Dette fenomenet er interessant, den teknologiske utviklingen erstatter de vanlige sosiale møteplassene. Men til tross for avstanden som ligger i både internett og telefon, så er det som skjer i KSOS et nærhetsskapende arbeid. Den nærheten som skapes skjer gjennom samtalepartnerens egen fantasi om den andre og kontakten dem imellom. Fordelene er at kontakten og nærheten er lett tilgjengelig og aldri lengre unna enn den nærmeste telefonen. Uten å undervurdere det, så er den eneste terskelen å overvinne den eventuelle frykten for å utlevere seg selv ovenfor et anonymt menneske. Er det tiltaket som benytter seg av telefon bevist på begrensningene som ligger i den kontakten, vil dette være et godt instrument (Glosli, 1999). DNK ønsker å nå vidt og bredt ut, og må være med på den utviklingen samfunnet går i. Dette legger KSOS til rette for, fordi de når ut til alle som har en telefon og fordi det er et lavterskeltilbud. Mange som kontakter KSOS ville aldri kontaktet en sjelesørger da dette oppleves ukjent og umulig, enten fordi de ikke har tillit til kirken, eller kanskje ikke er kristne selv.

Krisetelefonen i en kriseintervensjon har sine klare fordeler og begrensninger. Det viser seg at det å ha muligheten til å snakke høyt med et annet menneske om sine innerste tanker og følelser, er første steg på veien til å gjenvinne kontroll over eget liv. For noen er dette møtet nok, slik Varah opplevde, mens for andre så er dette første steget på en lang vei. Nettopp derfor blir denne krisediakonien som KSOS tilbyr viktig. KSOS skal tilby tilstedeværelse og nærhet i den grad telefonen kan gi det, uten å tilby terapi eller noen form for erstatning for sosialt nettverk. Derfor må de som betjener telefonen være i stand til å gi slipp på konfidenten.

11.0 Hva gjør dette med diakonien?

KSOS fastholder at det ikke er deres eller medarbeiderens tro som skal være i fokus, men konfidentens. Det er en forventning om at medarbeideren skal ha evne til å kunne forholde seg til konfidentens tro, overtro eller mangel på tro. Å be en bønn for konfidenten skal være uproblematisk uavhengig av medarbeiders tro, for det er ikke medarbeiderens trosståsted som er avgjørende, men det er konfidentens. Bønnens effekt er ikke avhengig av medarbeiderens eget trosståsted for at den skal være virkningsfull for konfidenten, og behovet slik blir møtt. Når KSOS skal være en diakonal tjeneste, betyr dette at åndelige behov skal bli møtt. Det å ha et åndelig behov, er kanskje ikke selvforklarende. Det som gjenspeiler KSOS sitt diakonale syn er måten de møter konfidentens åndelige behov på gjennom å være åpen, raus, lyttende og tilstede i samtalen. Konfidenten blir ikke møtt med moraliserende veiledning eller teologisk forkynnelse. KSOS er en lynavleder for mennesker i krise. Kirken og KSOS har en kompetanse til å snakke med mennesker i krise, en kompetanse som de mer sekulære tjenestene ikke har. Dette fordi kirken evner å favne holistisk, noe det sekulære ikke kan gjøre i like stor grad, da de ikke har dybdekompetanse på det åndelige.

Vi har sett at KSOS ble etablert i en tid hvor det var fokus på at virksomheten skulle formidle sjelesorg. Med dette var det også en forutsetning at medarbeideren hadde et bekjennende kristent livssyn. Som vi har sett har de nå gått bort ifra både sjelesorg og kravet om å ha et bekjennende kristent livssyn. Slik det står nå må medarbeideren være lojal ovenfor KSOS sine verdier. Denne endringen har kommet i tråd med at Bymisjonen har endret egen diakonal profil og slik påvirket den diakonale profilen til KSOS. Det jeg finner merkelig, at den diakonale profilen har blitt *dysset* ned. Merkelig i den forstand at Bymisjonen ønsker å være en tydelig diakonal stemme inn i velferdsstaten. Gjennom dette burde vel også KSOS være tydelig og ikke ha interne uenigheter om hvor viktig eller uviktig dette er.

Jeg har her sett på hvordan KSOS forstår seg selv som en diakonal bevegelse og hvordan de KSOS forstås som en del av DNKs diakoni gjennom å løfte frem noen utfordringer de møter med å være dette, som til slutt kumulerte i svar på problemstillingen. Dette har jeg gjort fordi det er nødvendig å forstå hvordan KSOS kan forstås som en diakonal bevegelse. Man må se både på grunnlaget for, og utøvelsen av diakonien for å få en forståelse av hvordan KSOS kan forstås. Sett ut fra både diakoniplanen og den presenterte teorien, er det klart at KSOS utfordrer DNKs diakoni og et spørsmål i forlengelse av dette er om hvem som helst kan kalle

seg diakonale så lenge de driver omsorgsarbeid? Tar man Moltmann og Oftestad til inntekt er svaret nei, mens svaret er ja om man støtter seg til Wyller.

KSOS kan forstås som en diakonal bevegelse gjennom det tette båndet de selv har knyttet til DNK, deres dyktiggjørende arbeid for å utruste frivillige til å møte konfidenter med bønn og trossamtaler, samt å ta på alvor medarbeiderens ønske om økt kompetanse. De møter konfidenter med Jesu eget spørsmål; *Hva vil du jeg skal gjøre for deg?* Det som også fastholder KSOS som en diakonal bevegelse er at de stadig spør seg selv hvordan de skal se ut som en diakonal aktør og stadig jobber med å forbedre seg slik at de vil være i stand til å møte konfidenter på en relevant måte. KSOS har ikke som formål å forkynne eller skape tro på Gud, det handler om å være Samaritanere, en godhetshandling som står på selvstendige ben fordi mennesker er kalt til å være gode. Det kan virke som KSOS står for en moderne diakoni som handler om å være lyttende og respekterende som viktige elementer i møtet med konfidenten. Det som taler mot at KSOS er en diakonal sammenslutning er spesielt dette at de skal være livssynsåpne, ikke bare i møte med konfidenter, men også blant de frivillige. Dette byr på noen utfordringer. Som vist, er det noen som knapt kjenner sin kulturelle tro. Det blir en svakhet om medarbeidere ikke har noe kristen kunnskap da de må kunne stå trygt i dette når tjenesten tilbys ut ifra en kirkelig kontekst. Dette kan diskuteres, for i samtaler som skal handle om konfidenten og ikke de frivillige, bør det i teorien være mulig å stå trygt uten en del kunnskap så lenge en står trygt. At dette er en svakhet for tjenesten, vil kanskje ikke KSOS si, ettersom det kanskje er en større svakhet om en ikke har folk til å stå i tjenesten når oppdraget er godhet og ikke forkynnelse. KSOS tror at all godhet kommer fra Gud. Selv om ikke alle medarbeidere tror på Gud, kan det virke som de tror tjenesten ikke forutsetter at en tror, men de frivillig må kjenne at en kan være med på dette. Jeg mener at det handler ikke om må tro riktig, men KSOS tror på bønn som rettes mot den kristne Gud og man skal lete lenge etter et sted med en så trosramme.

Hva gjør dette med diakonien? KSOS er en diakonal tjeneste, men kanskje er ikke dette et godt ord. Som jeg har pekt på, kan diakonibegrepet virke fremmedgjørende. Det betyr ikke at KSOS ikke skal være diakonal, men begrepet krever kanskje teologisk kompetanse for å forstå hva det betyr. Diakonal er fagterminologi som med fordel kunne vært byttet ut med et annet vel så beskrivende ord, som ikke rører ved egenarten og den kirkelige tilknytningen. Hvilken retning KSOS skal ta, må sammenslutningen selv komme frem til, men jeg liker betegnelsen *Samaritanere*, for akkurat som i bibelteksten, handler det om ikke å gå forbi. Det

er en dobbelthet i denne beretningen, der prestene gikk forbi, var det den vanlige mannen, som til og med var utstøtt av samfunnet, som stoppet opp. Virkeligheten endrer seg og dette krever at KSOS må se på sitt oppdrag og hva som må gjøres for å kunne gjennomføre det. Hadde det vært nok tilgang på troende frivillige, hadde det kanskje vært brukt mere av dette. Men det som er spesielt med KSOS og det som gjør den tjenesten de yter til diakoni, er at diakonien er noe mer enn godhet. Det er diakonien som gir KSOS *dette noe mer*. Uten dette, tror jeg KSOS mister sin særegne identitet og kanskje vil egenarten forsvinne.

12.0 Avsluttende refleksjoner

Ideen til Kirkens SOS er kanskje verdens beste ide. KSOS kontinuerlig nærvær gjør at ingen mennesker må være alene når livet er på sitt verste. Men du kan ikke overføre din livsvilje til andre og KSOS kan ikke erstatte eller gi noe nytt for det tapte (Falk, 1999, s. 26). KSOS sitt arbeid er en del av diakoniens oppdrag, som tror på Gud som livets Gud, og kjemper for livet.

Analysen av de dokumenter som vedrører KSOS sin diakonale profil har vist at den ikke er tydelig nok. Spørsmålet om hvordan KSOS forstår seg selv som en diakonal bevegelse, lar seg ikke enkelt besvare. Det ene er hvordan de ønsker å fremstå, det andre er hvordan de faktisk fremstår. Det er ulike retninger og usikkerhet rundt hvilken betydning den diakonale profilen skal ha for tjenesten. Det kan virke som at det er en tredelt diskurs rundt dette, de som vil ha det slik som den fremstår i dag, de som ønsker en sterkere diakonal og teologisk profil, altså tilbake til røttene, og de som ønsker en løsere sosialfagligrettet diakoni.

En kritikk som kan reises mot denne avhandlingens resultater er at analysen ikke har kartlagt noe annet enn det de selv har sagt, at det er behov for en avklaring på dette området, men den har kanskje gitt et bidrag til hvordan den diakonale profilen kan forstås og utvikles. Det jeg vil hevde er at det er nødvendig med den kirkelige tilknytningen. En nedtoning av det diakonale vil føre til at KSOS ikke lengre kan være et KSOS. Merkelappen Kirken skaper troverdighet og setter tjenesten inn i en større ramme og felleskap, derfor bør de være varsomme med å nedtone det kirkelige. Ved å fjerne den kirkelige forankringen vil KSOS med sikkerhet tape en viktig del av sin særegenhet og i tillegg kanskje tape støttespillerne de har fra menigheter som har tro på dette arbeide, og selv om det kanskje generere økt økonomisk bevilgninger fra det offentlige og fra sekulære aktører tror jeg ikke det ville være verdt det.

Vi har sett endring i kravet hos medarbeideren fra å være troende til å være lojal ovenfor det kristne verdisynet KSOS bygger sin virksomhet på. Dette til tross, må KSOS holde på sitt kristne verdigrunnlag om de fremdeles ønsker å forankres i de kirkelige uttrykk som grunnlag for diakonien. Medarbeideren er kirken som svarer, men kristendomskunnskapen hos det norske folk har også vært i endring, noe som må få konsekvenser for innføringskurset og hvem som kan være medarbeidere i tjenesten. DNK definerer diakoni er omsorgs- og fellesskapsbyggende tjeneste.

Et spørsmål det kan være verdt å stille seg, er om det ville være en fordel for KSOS å ha en felles strategi og diakonal profil som inneholder de samme momentene når det kommer til den diakonale egenarten. Men som vi har sett er denne noe ulik, noe som også kan være positivt. På denne måten favner de bredden innenfor kirkelandskapet. Det jeg har sett, er at KSOS med fordel kan bli enda tydeligere i sin diakonale profil. Dette fordi DNK skal kjempe for de som kjenner på urett, verne om skaperverket, være en røst for de som ikke har noen røst og for de som føler seg for svake til å heve røsten sin. Hva ville skjedd med KSOS troverdighet om de skulle ha fjernet diakonien og om de fjernet *Kirkens* og bare ble hetene SOS? Dette tror jeg ville ha skadet KSOS og kanskje resultert i sammenslutningens opphør. DNK er i endring, prester, diakoner og kirken har ikke lengre den plassen og posisjonen de en gang hadde, og den vil endre seg også i fremtiden. Disse endringene må DNK være med på og KSOS kan være i fronten som en aktør mellom kirken og menneskene i samfunnet. Men for å være det, må KSOS ha en felles diakonal forståelse og en økt forståelse for hvilke konsekvenser det vil få å være en del av DNK, og det må jobbes fra begge hold med å avklare forventningene til hverandre.

Det jeg her har funnet gjennom analyse og drøfting dekker kanskje ikke et hull i forskningen, men det er et bidrag inn i KSOS sin diskusjon om hvordan deres diakonale egenforståelse skal se ut. Når det kommer til forskningen om hva diakoni er og hvordan dens tilknytning til DNK skal være, har jeg basert meg på flere som hevder at tilknytningen til kirken og Kristus er essensielt for å bevare integriteten til diakonien.

12.1 Veien videre

I startfasen av avhandlingsarbeidet, fikk jeg en epost med informasjon og anbefaling om å søke på et treårig doktorgradsstipend ved Religionspsykologisk senter ved Sykehuset Innlandet. Det skulle forskes på lavterskeltilbud til kriserammede mennesker med fokus på innringere og frivillige ved KSOS. Dette sier noe om hvordan Helseforetakene ser på relevansen til KSOS. Det denne studien ikke tar høyde for, og som er min avhandlings hovedtema, er den diakonale egenart KSOS har som begrunnelse for denne tjenesten.

Litteraturliste

- Aadland, E. (2009a). Det godes fiende? I K. I. Johannessen, K. Jordheim, K. K. Korslien, K. I. Johannessen, K. Jordheim, & K. K. Korslien (Red.), *Diakoni - en kritisk lesebok* (ss. 159 - 167). Trondheim: Tapir Akademiske Forlag.
- Aadland, E. (2009b). Diakonikritikk og kritisk diakoni. I E. Aadland, & E. Aadland (Red.), *Kan institusjoner elske? Samtidsessayer om diakonale virksomheter* (1. utgave, 1. opplag. utg., ss. 50 - 66). Oslo: Akribe AS.
- Aadland, E. (2012). Tro er praksis - diakoni er etikk. I E. Aadland, & E. Aadland (Red.), *Ledelse i diakonale virksomheter* (ss. 39 - 57). Trondheim: Akademika forlag.
- Bergem, A. (2008). "Som epler av gull..." *En bok om kristen sjelesorg. Bind I: Sjelesorgens prinsipielle grunnlag og egenart*. Oslo: Kolofon Forlag AS.
- Bjørnøy, H. (2004). Forord: Kirkens SOS er her - alltid! (I. J. Aas, Red.) *Se, favne, tåle - i møte med selvmordsnære mennesker. Kirkens SOS i Oslo 30 år. Jubileumsskrift 1974 - 2004*, 4 - 6.
- Blaasvær, N. (2004). Et menneske å snakke med når livet er som verst. (I. J. Aas, Red.) *Se, favne, tåle - i møte med selvmordsnære mennesker. Kirkens SOS i Oslo 30 år. Jubileumsskrift 1974 - 2004*, ss. 7 - 14.
- Bryman, A. (2012). *Social research methods* (4th edition. utg.). New York: Oxford University Press.
- CA. (2000). Confessio Augustana. I J. O. Mæland (Red.), *Konkordieboken. Den evangelisk-lutherske kirkes bekjennelsesskrifter* (3. opplag 2006. utg., ss. 23 - 59). Oslo: Lunde Forlag.
- Collins, J. N. (1990). *Diakonia: Reinterpreting the Ancient Source*. New York & Oxford, USA: Oxford University Press.
- Den norske kirke. (2014, 02 04). *Den norske kirke*. Hentet 02 04, 2014 fra Menighetsliv/ Diakoni: <http://www.kirken.no/?event=doLink&famID=247>

- Dietrich, S. (2009). Diakontjenesten i Den norske kirke i et økumenisk perspektiv. I K. I. Johannessen, K. Jordheim, K. K. Korslien, & K. K. Korslien (Red.), *Diakoni - en kritisk lesebok* (ss. 45 - 68). Trondheim: Tapir Akademiske Forlag.
- Dietrich, S. (2011). Forståelsen av diakontjenesten i Den norske kirke. I S. Dietrich, K. K. Korslien, K. Nordstokke, & K. Nordstokke (Red.), *Diakonien - Kall og profesjon* (ss. 111 - 125). Trondheim: Tapir Akademiske Forlag.
- Falk, B. (1999). *Å være der du er - samtale med kriserammede* (5. opplag 2011. utg.). (A.-M. Smith, Overs.) Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS. .
- Fanuelsen, O. (2009). Kirkens omsorgstjeneste. I K. I. Johannessen, K. Jordheim, K. K. Korslien, & K. K. Korslien (Red.), *Diakoni - en kritisk lesebok* (ss. 141 - 158). Trondheim: Tapir Akademiske Forlag.
- Foss, Ø. (2009). Mellom autonomi og lojalitet. I E. Aadland, & E. Aadland (Red.), *Kan institusjoner elske? Samtidsessayer om diakonale virksomheter* (ss. 67 - 82). Oslo: Akribe AS.
- Glosli, Ø. (1999). Krisetelefon - et ledd i mangfoldet av selvmordsforebyggende tiltak. I L. Mehlum, & L. Mehlum (Red.), *Tilbake til livet. Selvmordsforebygging i teori og praksis* (ss. 393 - 406). Kristiansand: Høyskoleforlaget AS.
- Grevbo, T. J. (2006). *Sjelesorgens vei. En veiviser i det sjelesørgeriske landskap - historisk og aktuelt*. Oslo: Luther Forlag.
- Grønmo, S. (2004). *Samfunnsvitenskaplige metoder* (2. opplag 2007. utg.). Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS.
- Hallonsten, S. (1995). *Diakoni - vår tro i handling*. Malmö: Författaran och Arcus förlag.
- Hegstad, H. (2009). *Den virkelige kirke. Bidrag til ekklesiologien*. Trondheim: Tapir Akademiske Forlag.
- Johannessen, K. I. (2009). Rettferd som bryr seg. I K. I. Johannessen, K. Jordheim, K. K. Korslien, & K. K. Korslien (Red.), *Diakoni - en kritisk lesebok* (ss. 119 - 139). Trondheim: Tapir Akademiske Forlag.

- Jor, L. V. (1994). *Med øret som antenne. Sjelesorg i telefonen.* (L. V. Jor, Red.) Oslo: Verbum.
- Jordheim, K. (2009). Plan for diakoni i Den norske kirke - en presentasjon. I K. I. Johannessen, K. Jordheim, K. K. Korslien, & K. K. Korslien (Red.), *Diakoni - en kritisk lesebok* (ss. 13 - 27). Trondheim: Tapir Akademiske Forlag.
- Jordheim, K. (2011). Diakoni i ulike kontekster - praksisrelaterte erfaringer. I S. Dietrich, K. K. Korslien, K. Nordstokke, S. Dietrich, K. K. Korslien, & K. Nordstokke (Red.), *Diakonen - Kall og profesjon* (ss. 13 - 14). Trondheim: Tapir Akademiske Forlag.
- Kirkens SOS i Norge. (2010). Dokument innenfra. (E. Dønnestad, Red.) *Dokument innenfra*.
- Kirkens SOS i Norge. (2013a). Virksomhetsstandard Kirkens SOS i Norge. Oslo: Kirkens SOS i Norge.
- Kirkens SOS i Norge. (2013b). *Toårsrapport 2011 & 2012. Kirkens SOS i Norge*. Oslo: Kirkens SOS i Norge.
- Kirkens SOS i Norge. (2013c, 12 08). *Aktuelt - Adventskalender*. Hentet 05 06, 2014 fra 8. desember: Ingard Tangvik: <http://www.kirkens-sos.no/Artikler/2711.html>
- Kirkens SOS i Norge. (2014a, 04 23). *Kirkens SOS*. Hentet 05 06, 2014 fra <http://www.kirkens-sos.no/>
- Kirkens SOS i Norge. (2014b, 01 14). *En døgnåpen krisetjeneste*. Hentet fra <http://www.kirkens-sos.no/>: http://www.kirkens-sos.no/Om_Kirkens_SOS/index.html
- Kirkens SOS i Norge. (2014c, 01 14). <http://www.kirkens-sos.no/>. Hentet fra http://www.kirkens-sos.no/Om_Kirkens_SOS/index.html
- Kirkens SOS i Norge. (2014d, 03 27). *Om Kirkens SOS - Vedtekter for Kirkens SOS i Norge*. Hentet fra http://www.kirkens-sos.no/Om_Kirkens_SOS/index.html
- Kirkens SOS i Norge. (2014e, 03 31). *Om Kirkens SOS - Våre grunnverdier*. Hentet fra <http://www.kirkens-sos.no/Artikler/1206.html>
- Kirkens SOS i Norge. (2014f, 05 09). *Kirkens SOS - Våre verdier*. Hentet fra Visjon: <http://www.kirkens-sos.no/verdier/visjon.htm>

- Kirkens SOS i Norge. (2014g, 03 31). *Om Kirkens SOS - Normer for Kirkens SOS*. Hentet fra <http://www.kirkens-sos.no/Artikler/318.html>
- Kleiven, T. (2008). *Intimitetsgrenser og tillitsmakt. Kirkesamfunns bruk av retningslinjer i møte med seksuelle krenkelser sett i lys av et diakonifaglig perspektiv*. Oslo: Det teologiske Menighetsfakultet.
- Korslien, K. K. (2009). Anerkjennelsens plass i diakonien. I K. I. Johannessen, K. Jordheim, & K. K. Korslien (Red.), *Diakoni - en kritisk lesebok* (ss. 87 - 100). Trondheim: Tapri Akademiske Forlag.
- Kristiansen, G. (2012, Oktober). Å møte den andres tro. *Innføringskurs Høsten 2013 - Kirkens SOS i Oslo & Kirkens Bymisjon*.
- Lorentzen, H. (1990). *Velferd og verdier: Utviklingen av en behandlingstjeneste under Kirkens Bymisjon*. Oslo: Institutt for samfunnsforskning.
- Malt, U. F., Retterstøl, N., & Dahl, A. A. (2003). *Lærebok i psykiatri* (2. utgave 2003, 5. opplag 2007. utg.). Oslo: Gyldendal Norske Forlag AS.
- Mella, H. (2014, 02 20). Daglig leder Kirkens SOS i Borg. Greåker, Borg Bispedømme.
- Moltmann, J. (1979). *Hope for the Church. Moltmann in Dialogue with Practical Theology*. Nashville: Abingdon.
- Nissen, J. (2008). *Diakoni og menneskesyn*. Frederiksberg: Aros Forlag.
- Nordstokke, K. (2005). Diakoni i vinden. (H. Hegstad, S. Dietrich, L. G. Engedal, M. H. Hougsnæs, V. L. Haanes, & K. A. Nyhus, Red.) *Halvårsskrift for praktisk teologi. Tema: Diakoni*, 22(1/2005), ss. 4 - 12.
- Oftestad, A. B. (2005). En replikk til en artikkel om diakoni av Trygve Wyller. Når man vil seksualisere diakonien. (H. Hegstad, S. Dietrich, L. G. Engedal, M. H. Hougsnæs, V. L. Haanes, & K. A. Nyhus, Red.) *Halvårsskrift for praktisk teologi. Tema: Diakoni*, 22(1/2005), ss. 64 - 66.
- Riber, H. B. (2011). Diakon i ikke-kirkelig stilling. I S. Dietrich, K. K. Korslien, K. Nordstokke, & K. Nordstokke (Red.), *Diakonen - Kall og profesjon* (ss. 47 -52). Trondheim: Tapir Akademiske Forlag.

- Silverman, D. (2008). *Qualitative research – theory, method and practice*. London: Sage .
- Stifoss-Hanssen, H. (2009). Når verden raser sammen. Diakoniens identitet, ritualer som diakoni, og diakonenes yrkesrolle. I K. I. Johannessen, K. Jordheim, K. K. Korslien, K. I. Johannessen, K. Jordheim, & K. K. Korslien (Red.), *Diakoni - en kritisk lesebok* (ss. 169 - 180). Trondheim: Tapir Akademiske Forlag.
- Stiftelsen Kirkens Bymisjon. (2009). *Kompasset. Strategidokument for Kirkens Bymisjon 2010 - 2012*. Oslo: Stiftelsen Kirkens Bymisjon.
- Stiftelsen Kirkens Bymisjon Oslo. (2013). Vår strategi 2014 - 2018. Stiftelsen Kirkens Bymisjon Oslo. (Å. P. Christiansen, & S. J. Stålsett, Red.) Oslo: Stiftelsen Kirkens Bymisjon Oslo.
- Tennfjord, S. (2014, 03 20). Virksomhetsleder Kirkens SOS i Trøndelag. Trondheim.
- Vetlesen, A. J. (2001). Omsorg - Mellom avhengighet og autonomi. I K. W. Ruyter, A. J. Vetlesen, K. W. Ruyter, & A. J. Veltesen (Red.), *Omsorgens tvetydighet - egenart, historie og praksis* (ss. 27 - 40). Oslo: Gyldendal Norske Forlag AS.
- Wyller, T. (1999). Noen momenter til en kritisk belysning av diakoni i det moderne samfunn. I S. A. Christoffersen, & S. A. Christoffersen (Red.), *Moralsk og moderne? Trekk av den kristne moraltradisjon i Norge fra 1814 til i dag* (ss. 170 - 208). Oslo: Ad Notam Gyldendal.

Vedlegg

Vedlegg 1 – Analyse av materialet – Første prosess.

<u>Kolonne 1:</u>	<u>Kolonne 2:</u>	<u>Kolonne 3:</u>	<u>Kolonne 4:</u>
<p>Sitater fra teksten som er relevant for problemstillingen</p> <p>Se etter sitater som har med diakoni å gjøre. Handle intuitivt. Distansert og saklig</p>	<p>Finn ord fra sitatene som kan stå som overskrifter. Hva handler sitatene om?</p> <p>Kan hende at det kommer bare et sitat under en overskrift. Det er ikke så farlig, kan være at sitatet er så viktig i seg selv at det trenger det, eller det kan være at det er utenfor.</p>	<p>Finn temaord i sitatene.</p> <p>Sitat i sammenheng med overskrifter som tematisk handler om det samme Finne overordnede begreper som kan samle sitater i meningsenheter. Her legges grunnlaget for selve systematiseringen du kan ta med deg videre inn som overskrifter i analyseteksten i avhandlingen.</p>	<p>Dette er et fri felt. Mine assosiasjoner / tanker</p>

Vedlegg 2 – Analyse av materialet – Andre prosess.

TEMA	OVERSKRIFTER	SITATER	MINE TANKER
FRA DOKUMENT:			
Diakonal og teologisk begrunnelse			
TEMA	OVERSKRIFTER	SITATER	MINE TANKER
FRA DOKUMENT:			
Konfidenten & Santalen			
TEMA	OVERSKRIFTER	SITATER	MINE TANKER
FRA DOKUMENT:			
Kirkens SOS utfordring			
TEMA	OVERSKRIFTER	SITATER	MINE TANKER
FRA DOKUMENT:			
Medarbeideren			

Vedlegg 3 – (tillegg til vedlegg 2) – Utvalgsriterier – Temaord.

TEMA: Diakonal og teologisk begrunnelse

Ansaret og tiltak.
Det diakonale arbeidet og ideen.
Forankring og begrunnelse.
Den diakonale profilen.
Jesu forbilde – nestekjærligheten.
Når tro møter tro - Trodimensjonen.
Kirkens SOS som et trosfellesskap.
Bønn, tro, bibel og bekjennelse.
Religiøse / liturgiske uttrykk.
Forankring og samarbeidet med Den norske kirke.
Ikke forkynnende eller moraliserende.
Troens møte og troens betydning.
Redningsaksjonene som ingen ser.
Troen på Gud som livgiver og skaper.
Det diakonale livet.
Troens plass. Menneskesynet.
Den diakonale krisetjenesten.

TEMA: Kirkens SOS utfordring

Begrensinger og muligheter.
Nye medarbeideres mangel på tro.
Konsekvenser dette får for undervisningen.
Den diakonale undervisning.
Målsetningen - En kirke med rom for alle.
En alltid åpen kirke.
Kirkelig på sidelinjen.

TEMA: Medarbeideren

Utvelgelse, innføringskurs, undervisning og veiledning
Behovet, troen, rollen og motstanden
Lojaliteten mot Kirkens SOS
Åpenheten mot innringer
Kirkens SOS formål
Den eksistensielle kompetansen
Tro og livssyn
Tilstedeværelsen
Egen tro – fravær av tro – kristen
Forventninger til medarbeideren og tjenesten.

TEMA: Innringer & Santalen

Begrensninger og muligheter.
Det private rom.
Varsomheten i samtalen og bønne.
Henvendelse og henvisning.
Møtet og fokuset
Tro og eksistensielle tema.
Det er Kirken som svarer.
SOS – verdiene.
Åndelige behov.